Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 17 НОЯБРЬ, 1987 ШУ. ★ № 138 (7484). ★ Мах 3 кеп.

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

Шоаш шнйтталагIча пятилетка шоллагIча шера тIанйцача доккхийча социалистически декхарех тIехдика лоархIабеш хьабоагIа Малгобекски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараш. ДIабахача итт бетта бурув тохара план 104,3 процент кхоачаш а я, заданел совгIа цар техад 869 метр бурув. Юкъера лаьрхIача бетта хIара станокаца бурув тохара коммерчески сухала задани 108,1 процент кхоачашъяьй. ХIаьта къахьегама овсарле лакхъяра итт бетта задани 8,7 процент тIехкхоачашъяьй. Уж шаккхе а хьокхам шера тIанйцача декхарегIа лаьрхIа хинначул дикка лакхагIа ба.

Производства эффективность лакхъяра тIехьа лоаттабеча къовсаме а дика ка йоалаш къахьег УБР бурувдеттараша. Бурув тохарга дIабода мах оттабаьча боарамал 6,9 процент лох а баь, цар ходаьд 737 эзар сом. Кхом барен хьурмат дарен режим чIоагIъярах планал совгIа укх шера 860 эзар сома пайда баьб цар пачхаьалкхенна.

* * *

«Чечингавтотранс» территориальни объединенена чуйоагIача предприятешта юкъе хьалха а латташ, укх юбилейни шера плани тIанйца декхараши толамца кхоачашдеш хьайоагIарех я Грозненски автокомбината коллектив. Цхьаккха бутт дIабахийтабац цо дерригача технико-экономически хьокхамий даькъе тIанйца декхараш тIехкхоачаш ца деш. Цудухьа дIабахача итт бетта планагIа лаьрхIачул совгIа комбината водителаша дIахьа дихьад 85 эзар тонн халкъа боахама мовхьаш. Пачхаьалкхенна пайда бара план 103 процент кхоачаш а я, заданел тIех итташ эзараш сома пайда баьб цар, къахьегама овсарле лакхъяра итт бетта задани 102,6 процент кхоачашъяьй.

Деша дай бац

Къаьстта доккхий декхараш тIанйцадар укх юбилейни шера ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» завода болхлоша. Чакхбаьнаб хьалхара итт бутт. Долче, фуд царна цу юкъа карагIдаьннар? Баьча балха итогаша хьахьокхачогIа тIанйцача декхарех лоархIа ца барал совгIа, кхоачашйыц цар пачхаьалкхен план а. Продукци маьхалъяккхара даькъе царна тIадиса декхар да цхьа миллиони 96 эзари сома маьха. ХIаьта ара ца хецаш йисай кхо миллион сом гаргга мах бола товарни продукции 203 эзар сома маьха нормативно - цIена продукцин.

Предприяте коллективо ший потребителашта договорни декхарех поставкаш ца еш йиса продукци 707 эзар сома маьха я. Къахьегама овсарле лакхъяра итт бетта план а 91 процент мара кхоачашъяьяц цо. Иштта из лоархIайыц арахецача продукцега дIабода мах лохбара, пачхаьалкхенна пайда бара заданеех а.

* * *

ТIанйца декхараш меттел пачхаьалкхен планах а лоархIа ца беш, чакхдоаккхаш латт ер шу Грозненски № 1 йолча гIишлон материалий комбината болхлоша. ДIабахача итт бетта пачхаьалкхен планагIа йоагIачул 185 эзар сома маьха кIезигагIа я цар ехка тайп-тайпара продукци. ХIаьта ара ца хецаш йисай 246 эзар сом мах бола товарни продукци. Завода коллективо цу юкъа ара ца хецаш йисай 332 эзар кирпишк. Ший потребителашта продукци лоаттаяра дола договорни декхараш а гаьнна кхоачашдаьдац цо. Цу даькъе цунна тIадиса пачхаьалкхен декхар а 422 эзар сома маьха да. Иштта лоархIаяц из хьаеча продукцега дIабода мах лохбара, пачхаьалкхенна пайда бара, къахьегама овсарле лакхъяра заданеех а.

ЙОЛАШ Я ШИН ШЕРА ПЛАН

Боккха къахьегама толам баьккхаб укх шера А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода карбамидни депарафинизаци еча установка коллективо. Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача цIей сийна яьржача социалистически яхье хьалха латташ хьаера из коллектив. 11 октябре рапорт делар цо карарча пятилетка хьалхарча шин шера план ше кхоачашъярах. Технологически режим нийса лоаттаяр бахьан долаш цхьа эзар сома маьха реагенташ, боккха мах бола растворителаш, энергоресурсаш кхояьй установка операторашa, технологаша.

Из толам баккха аьттув баьннаб болхлой сакхетам лакха, технологически, производственни дисциплина чIоагIа хилар, цар шоашта хьалхашка латта доккхий декхараш дика кхетадеш хилар бахьан долаш. Иштта, партийни организаце хьалхенца хIара балха моттига аттестаци, хIара болхлочоа перетарификаци яьй. Установка тIа болх беча нахах хIаране караерзаяьй массехк смежни говзалаш, коллективера хIара кхоалагIвар рационализатор ва. Царна юкъе къаьстта белгалбаьннаб производства ветераназ В. Курилев, А. Прокопенко, В. Занкин, Р. Сахабутдинова, В. Алихуджаев, В. Водопоенко, къона коммунисташ Р. Бекмурзиева, В. Прыгин, Д. Эскаев.

Установка коллективера хIара виълагIвола болхло парте член ва. Ший новкъосташта дика партийни кулгалду парторганизаце секретара, халкъа тIахьожама группа кулгалхо волча Акимов Александр а.

— ХIанз укх деношка установкана реконструкци еш, тишъенна оборудовани хувцаш, ехар тоаеш-ба оператораш. Из болх оаха бергба 18-ча ноябре кхаччалца. Цул тIехьагIа болх бе тхо доладелча шу чакхдалалехьа кхы а 7,5 эзар тонн коача парафин арахецаргда оаха,— яхаш дувц установка начальника Тугушев Энвар Фаридовича. — ХIаьта ерригa а оаха арахецаргйола товарни продукци 2,5 миллион сомал тIех хургъя. Из да оаха XIX Ерригсоюзни партийни конференца кийчдергдола къахьегама совгIат.

Р. АУШЕВ.

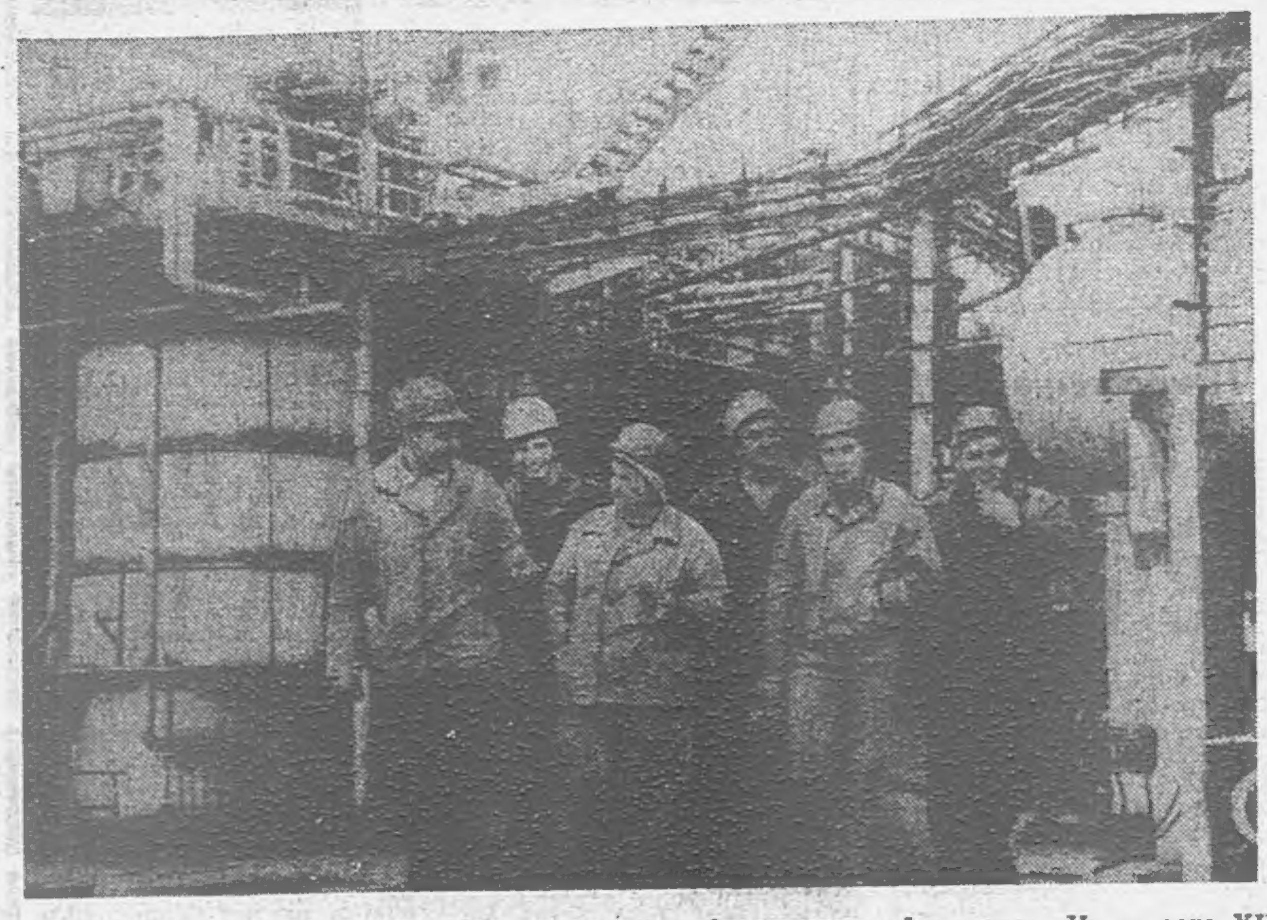

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) установка начальник Э. Тугушев, операторш Д. Эскаев, Р. Сахабутдинова, В. Прыгин, Р. Бекмурзиева, Р. Алихуджаев.

Автора сурт.

IАН КИЙЧО МИШТА Ю

Интервью

Наьсарера гуйре хIанз а Iан каяла дагаяц. Шелало юкъ-юкъе «мIизаргаш» Iетте а гаьнаш тIара гIа хIаьтта мара дошо беса дерза доладеннадац. Доассаденнадац кхаш а. Чуэцаш латт хьажкIаш, шекара свеклаш. Шоай фермашка чудерза «безам» болаш дац хьайбаш а. Хьашкарчул дикагIа хет царна ялаташ чуйнцача кхашкара шоаш лоха доакъар. ХIаьта а хIанз сапаргIата хила йиш яц. Тахан-кхоана яхар мо ло Iодилла тарлу. Иштта хет из аз интервью нийцача РАПО керттерча зоотехника Газдиев Бек-Хана а.

— Фу кийчо ю оаш хьатIадоагIача Iанна? — аьнна аз даьча хаттара укх тайпара жоп делар зоотехника.

— Керттерча даькъе кийча ба района хьайбаш леладераш Iай хургйолча халонашта духьалъотта. ХIара совхозе лаьрхIа вIашагIъехка хиннача гIишлонхой бригадаша ханнахьа тоаяьй хьайбай помещенеш. Кийча я фермашкара ерригa механизмаш, оборудовани. Дукха ха я ерригача фермашкара кормокухнеш тоаяь. Лоацца аьлча, тахан а доахан чусоцаде кийча да тхо.

— Хьаьш диза хургдийхьогI?

— Эггара хьалха ала доагIа, укх шера санна дика из болх цIаккха а районе дIа ца бихьалга. Доакъар Iалашдара, ялаташ чуэцача мо, теркам хилар хIара совхозе. Цу гIулакха массе хана тIехьаюсаш хинна «Маяк» яха совхоз а кхыметтел тIехьайисац. Iана шийна эшача 11.500 тонн гIожача а мошача а доакъарал дукха совгIа Iалашдаьд из укхаза. ХIанз сихача темпашца аьта гIад силоса кIоагашка доллаш ба совхоза къахьегамхой.

Ерригача района хьайбай боахамга диллача, укх тайпара да доакъар Iалашдара сурт. ХIара хьайбана лаьрхIа таханлехьа Iалашдаь даьннад 19 центнер доакъара единица хиллал доакъар. ПланагIа тхона эшар — 21 единница я. Доакъар дIахо Iалашдеш да кхашка. Специалисташа баьча тохкамах, цу цифрал дукха тIехдаргда оаха Iалашдеш дола доакъар. Вешта из-м иштта а гуш да: бIарчча хьажкIий кхаш да хIанз а чуэцанза, кхыйола таронаш я из Iалашде мегаргдолаш. Цхьаькха а аргда аз, лакхехьа айса йийца доакъара кхашкара цIенхаштталбокъонца хинналга а хIанз йолга а тешал деш. Техника низ, цига къахьегача наьха дукхал хувцаеннаеце а дIадахача шера укх ханна хинначул 6 центнер доакъара единица дукхагIа Iалашдаьд оаха из укх шера.

— Дерригa вай лакхехьа мел дийцар, яь а еш латта а кийчо дулх. шура алсамъяккхара еш ма йиш. ДIахо хургдар — гургда. ТIаккха хIанзара гIулакхаш миштад хьайбай боахаме?

— Из укх цифраша хьааргда, — аьлар Бек-Хана.— Ийс бетта планагIа 6170 тонн шура дIаяла езаш яр район. ДIаеннар 6260 тонн я. Дулх, цу тайпара: план 1250 тонн, дIаденнар — 1650 тонн, тха — план 470, дIаденнар — 4744 центнер. Белгалде деза, хьайбай боахамера керттера продукт — шура дIадахача шера цу юкъага диллача 7 процент тIакхийтта хилар. Цу хьакъехьа хьалхале «Маяк» «Экажевский», «Назрановский» яхача совхозашка я.

— ХIанз, укх деношка, мишта лел фермашка шура яккхара гIулакх?

— Аьхки хинначул дукхагIа шура йоах тха фермашка укх гуйранарча деношка. Юкъера лаьрхIача хIара кхоабача Iаттагара 8 килограммага кхаччалца йоаккх районе ден-бус. Хьалхара моттиг «40 лет Октября» яхача совхоза хьайбаш леладерашка я. Цар 9 килограммага кхаччалца йоаккх из.

Интервью яьр М. ЗАНГИЕВ, тха собкор.

КПСС ОБКОМЕ

КПСС обкома бюро 13 ноябре хиннача заседане хьежар хержача органаша перестройкана кулгалдара баьча балха отчеташ а ювцаш партийни комитетий пленумаши областной партийни организаце коммунистий собранеши чакхъяхара дешага. Соцам тIанйцаб 1987 шера ноябре — 1988 шера январе парте горкомий, райкомий пленумаш чакхъяха перестройка кхоачашъяра хьакъехьа цар бюройн секретарийн отчеташ а ювцаш. Оттаьча ханашка юххьанцарча партийни организацей собранешка бюройн парткомийн, цар секретарий отчеташка ладувгIа. Парте горкомаша, райкомаша оттадарга хьежжа йоккхача парторганизацей отчеташ партийни конференцешка. е цхьа тайпа продукци еш йолча цехий. сменай, бригадай собранешка ладувгIа йиш йолаш я.

КПСС обкома бюрос парте горкомаши райкомаши декхарийла йир отчеташ большевистски хьисапе гуччахьа дувцаш. шеррача гласноста, конструктивни критика яра, ше шийна критика яра хьале. бокъонца йолча демократе кIийлен тIа заорганизованности формализми юкъе а йоацаш чакхйоахилга Iалашде.

ХIара хержача органа балха критере керттера лаьрхIа тIаэца деза е цаI — дикагIча оагIорахьа хинна бокъонца дола хувцамаш. экономически, социальни, духовни сфере бухсоццаш гойта лакха хьокхамаш.

Пленумашка, собранешка къаьстта теркам тIаоза беза КПСС обкома V-чен VI-чен пленумашка могадаьча даь даьначун критически мах баь. планаши социальни программей дика кхоачашъяра тIехьа къовсам лоаттабара коммунистий авангардни лоархIам гIулакхаца Iалашбара, перестройка бокъонца идеологически Iалашъяра оттадаьча перестройка керттерча лостамашта. Докладашкен выступленешкен дикка йоашхаш анализ е еза КПСС обкома бюроси секретариатен тIанйяь целеви программаш, соцамаш кхоачашдара хьала.

Хаьдда, гIулакхацара къамаьл хила деза парторганизацеша экономикана доалдеча перестройка яра, хозрасчета, шоаш шоашта финансировани яра. кхыйолча доалдара прогрессивни формай принципашка йовлара декхараш кхоачашдара дешашта хетадаь.

Коммунистий теркам тIаоза беза боахама доал ца дарца, бюрократизмаца, уравниловкаца, иждивенчески уйла йолчарца къовсам лоаттабара. Партийни комитета болх бувцаш персонально секретара, бюрос, комитетий членаша беча балха мара мах ца беш Iе йиш яц. ХIаране юкъедихьача дакъага къаьстта хьажа веза. Отчеташка ладувгIача хана хIара юххьанцарча партийни организацена бокъонца йола демократизаци Iалашъеш дола, партийни вахаре новкъосташха уйла, шийна хетар дIаалара бокъо, коммунистий балха цхьоагIо чIоагIъеш дола де дезараш белгалдаха деза. Пленумашка, собранешка коммунисташа дIахо парте а бIарччача общества а демократи дегIакхувлара проблемаех шоашта хетар дIаала деза.

Балха процессе чIоагIа лоархIаме да къахьегамхошца, общественностаца дагавалар партийни комитетий балхах царна фу хет ховргдолаш.

КПСС обкома бюрос партийни комитеташта хьалхадаьккхар коммунисташта хьалхе а докладий тезисаш дIайовзийталга, телефонни бувзамаш оттадара практиках пайда ийбелга, пресс-центраш елга, парте ветеранашца, активаца вIашагIкхетараш, анкетни хаттараш, социологически тохкамаш делга. Республикански, городской, районни газетий, радио, телевидене редакцеша из дара лаьрххIа оагIонаш, рубрикаш, «герга истолаш» кийчде деза коммунисташа, партийни болхлоша, къахьегама коллективий членаша дакъа а лоацаш.

Уж ювцача хана хержача органа кулгалхой чIоагIбе, е цун состав кхы тIа хьалйиза езаш хуле из майрра хьаде деза. Партийни комитетий пленумашка, юххьанцарча цехови организацей коммунистий собранешка (конференцешка) цу органа къаьстта членаш хувца, декхарех лоархIа ца ву, е шийгара нийрча гIулакх гучадалийта болхло состава юкъера араваккха, хIаьта иштта бюрос, парткома кхоачамболлаш болх ца бой из юха керда харжа йиш я.

Балха тIа лакхбе беза талант, творчески говзал, лакха нравственность йола, перестройка гIулакха тешаме, нахаца айхха бувзам, царца оагIув бола болхлой.

КПСС обкома организационно-партийни балха отдела хьалхадаьккхад перестройка проблемаш ювцара итогаш, пленумашка, коммунистий собранешка партеи общества вахара демократизаци яра дешай хьакъехьа яь предложенеш, критически замечанеш вIашагIтохалга, царех практически балха тIа биззача боараме пайда эцалга.

КПСС обкома бюро къахьегамхой политическии экономическии дешара система перестройка яра йола мероприятеш чIоагIъяьй, кхыдолча дешашка хьежай.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета ворхIлагIа сесси хьаелларах

БархIазлагIа херлача Лакхехьарча Совета ворхIлагIа сесси 1987 шера 18 ноябре Iуйрийна 10 сахьат даьлча КПСС обкома политически просвещене ЦIагIа хьаелларгья.

Депутаташта регистраци ергья 1987 шера 17 ноябре Iуйрийна 9 сахьат даьлча денз сайрийна 19 сахьат даллалца Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме (Победа пр. 23, 4-тIа этаж, ком. 48), 1987 шера 18 ноябре Iуйрийна 8 сахьат даьлча денз — КПСС обкома политически просвещене ЦIагIа.

● Соцкультбыта объекташ хьалъяра—цахаддаш терко

ТХОАЙ МЕХКАРАШТА

Укх тIеххьарча хана наггахьа мара нийслац тха фабрикера балхара дIа а ваьнна, дIавода саг. Шоай болх, шоай професси дукхагIа езаяла болабеннаб мехкарий. Нормаш кхоачаш ца ераш хIара бетта кIезиглуш латт. Цхьайолча подразделеней бIарчча коллективаша хIанзлехьа а тIехкхочашъяьй шоай шин шера планаш. Царех я, масала, ворхIлагIа бригада. Октябрь юкъе кхоачаш хоам бир цу коллективо укх пятилетка шин шера план Октябрьски революце 70 шу дизара сийна ше денна дош а дизза кхоачашдаьд, аьнна. Цу шин шера планах арахеца йоагIача 781 эзар изделена меттел цар арахийцар дикал лакха йола 801 эзар издели я.

Иштта овсаре къахьегаш а, дика толамаш доахаш а я кхыйола дукха коллективаш, къаьст - къаьста болхлой. Тхо тешаш да шера план тхоай фабрико кхоачашъергхиларах.

ХIаьта а тхона дагадоаллар — хьатIадоагIа шу а кхы дIахора ха а я. ХIана аьлча, тха отраслерча кхыча предприятешта мо тхона а дIайолалургъя из ха ший тайпара никъ болаш, вешта аьлча — ше дIадахийтар юхаметтаоттадеши ше-шийна финансировани еши. Цу наькъа тIа тхо дала дезаш да. Нагахьа санна болх во бой а дика бой а алапи ма тергдий тхона, яхаш, дагIа йиш хургьяц тха цу хана. Цудухьа хIанззехьа а цу халача ханага кийчлуш да тхо. Еза кийчо еча керттера йоакхо ю оаха тхоай мехкарий, тхоай болхлой социальни, культурно - бытовой хьалаш тоадара гIулакхий. ХIанз цхьа организаци, цхьа саг юстара вац цу гIулакха. Хьинаре къахьегаш дIаболабаьб оаха из болх, дикка меттахьаяьккхай из проблема.

Хьачу мел ваьннар цецвувл оаха фабрике еш латтача салаIара зонах. Цига йоацаш хIама яц: эIампга Iамилг (бассейн), кинофильмаш хьокха моттиг, «ашарий зал», производственни гимнастика ю моттиг, зизай миIинг, газеташ, журналаш, книжкаш деша моттиг, мехкараша гIад а баха шоай хьабу из болх шоай мукъача хана.

Хоза тоаяьй оаха тхоай къаьна столови а. ХIанз 240 саг цкъа Iоха йиш я цу чу е хьалха хинначул шозза дукхагIа. ХьайнIллай цу чу шоллагIа зал, хьайнIллай керда буфет а. ХIанз продукци арахецаш я керда кулинарни цех а. Цу цехе хьаю печенеш, кексаш, пирожнеш, кхыйола кулинарни изделеш. Заказаш дукха да.

Кхачан моттиг селла эргаяккхарах эггара хьалха баркал оал оаха столове заведующена Бязнев Мухьмада. Из ва цу гIулакха хьалхаваьннар а, ший хьинар ца кходеш къахьегар а. Цул совгIа, тика я фабрике. Цига а хул цахаддаш болхлошта хьаэца хIама. ЦIаккха а хадийтац оаха цу чура хIанз геттара чIоагIа хоатташ дола шекар, генарий даьтта, кхыйола продукташ. Ийдархой хьашташ довзаш а царна эшар Iалашде гIерташ а я тика заведующи Ф. Зангиева.

Дукха ха йоаццаш дувцаш дар, «Сердало» тIа а дийцар из: тха цехашкарча цхьаболча болхлоша шоаш багI-багIача балха моттигашка хIама дуъ, унахцIенонга а производства бокъонашка а диллача нийса дац из, яхаш. Оаха уйла йир цу деша. Дагадаьлар тхо нахаца. Дукха нийсбелар шоай цIагIара хьадена даар мара ца дуараш а. ХIара цехе цу тайпарча наха хIама дуа помещенеш хьайнIллай оаха. Нах чIоагIа раьза ба цу гIулакха.

Тоабаьб фабрика здравпункта болх а. Кхо лор ва цу чу хIанз болх беш (заведующи Валентина Семеновна Евпак).

Боккха кхаъ хиннаб трикотажникашта оаха хьайнIллача кердача комплексни приемни пунктах а. Эшачо дитта, хIаьта химчистке цIенде барзкъа дIачулу цу чу, шийга товргдолча моллагIча барзкъана заказ де. хIаьта ло баккхийта йиш я. Прокате хьаэца телевизор а радиоаппаратура а я езачоа. Кога гIирса ремонт еш йола мастерской а хьайнIллай фабрике.

Кхы а дукха керда хIамаш да оаха соцкультбыта даькъе дIадоладаь. Перспективага диллача тхона дукха дукхагIа эш сага лоIам беш дола гIулакхаш. Цар а уйла еш да тхо. ХIана аьлча, перестройка наькъа тIа хийцца гIа боахалургбац тхога, оаха из ца дой. Эггара хьалха — саг, эггара хьалха цунна эшар.

Л. ПЛИЕВА,
Назранерча трикотажни фабрика партбюро секретарь.

КЪОАЛАШТА НИКЪ БЕХКА

КПСС Нохч-ГIалгIай обком хьежар республика. агропрома объекташка социалистически рузкъа лорадара хьакъехьарча цIенхаштарча кхоачамбоацарех долча дешага.

Из дувцача дакъа а лаьцар, къамаьл а дир КПСС обкома секретара Д. Г. Завгаева, НГIАССР Госагропрома председатела хьалхарча заместитела, министра М. А. Арбиева, республика прокурора А. И. Ростова, НГIАССР чурча гIулакхий министра П. П. Чернышева, республика юстице министра И. А. Албастова, НГIАССР Лакхехьарча суда председатела К. Д. Бурмистрова, республика финансай министра П. И. Голещихина, статистика республикански управлене начальника П. А. Гребенщикова.

Белгалдаьккхар хьувкъам чуэцача, из дIабохьийтача, дIаоттабаь лоаттабеча, кхашкарен фермашкарен продукци чакхйоаккхача. из потребителашка дIакхоачийтача довш дар кIезигдара, боахама доал ца деш хиларца, рузкъа доадарца, лечкъорашца, халкъа рузкъана кхыча тайпара тIакхувдарца лоаттабу къовсам чIоагIбара республика агропромо гIулакхаш деш хилар. Колхозий, совхозий, предприятей финансово-боахама балха ревизеш ярах хьахинначун хьакъехьа приказаш арадоах, бехкебараштa таIазар ду, пачхаьалкхенна даь зе хьатокхийташ болх бу. Духхьала дIадахача ах шера ревизеш ярах хьахинначоа тIагIолла меттаоттадир 152 эзар сом. дисциплинарни бехктокхаме эзар ши бIаь совгIа гIулакхера саг, царех 14 гIулакхера саг балха тIара дIаваьккхар.

Бакъда, къамаьлаш даьраша белгалдоаккхаш ма хиллара, цу балха боарам хIанзарча хана социалистически рузкъа лорадара эттача хьалон хано дIадехачоан ма боагIара бац. Цун бахьанех цаI да цу гIулакха тIа цIенхашттара кхоачамбоацараш хилар — боахама доал ца дарца, лечкъорашца, агропромышленни комитете а цун подразделенешка а еча припискашца лоаттабу къовсам системагIа ца лоаттабар да. Социалистически рузкъа лорадара дешашка хьажац коллеге заседанешка. Цох хьахиннар санна да юххьанцара учети отчетности тесса йитар, цо тайп-тайпара зуламаш дарга вуг.

Кхоачамболлаш болх бац ведомства чурча тIахьожамо, ревизеш дукхагIча даькъе тIагIолла ю. Гучадаьхача лечкъорех, недостачех, материальни рузкъа телхадарах даьнна зе дукхагIча даькъе хьатакхийтац бехкебарашка. Уж кхоачамбоацараш доахкаш да Шелковски, Грозненски, Шалински, МагIалбика, кхыча районий боахамаши предприятеши.

Теркам тIабахийтар социалистически рузкъа лораделга чIоагIдара экономически методех пайда эцара, планировани еча ханне а боахама доал ца дарца къовсам лоаттабанза барг ца хилара. Довш долчоан лечкъораштен никъ бехка могаргда хозрасчета, бригадни подряда. Бакъда агропрома системе уж мела юкъекхухь.

Брак яь продукци дукха арахец продукци чакхйоахача доакъой предприятеша. Цу хьакъехьа лерттIа дац гIулакхаш Октябрьски, Ассински, Грозненски консервни заводашка. Цар балха, хIаьта иштта телха хIамаш кIезига доацача заготовительни организацей балха къаьстта тIахьожам оттабе беза.

Социалистически рузкъана массе а тайпара кулг тIакхахьара духьала лоаттабу къовсам чIоагIбара тIадерзадаь ду НГIАССР агропрома, районни агропромышленни объединеней, юххьанцарча партийни организацей, бокъонаш лораеча органий гIулакхаш вIашагIтоханза дарг доацаш хилар белгалдаьккхар. КIезига моттигаш яц хIанз а агропрома подразделеней юридически службаша, тIахьожама-ревизионни аппарато, чурча гIулакхий органаша, прокуратурас, халкъа тIахьожамо къаьсткъаьста болх беш, цхьанне даьр шоллагIчо а деш. Царна а хIаьта иштта общественни организацешта а бIаргагац колхозашка, совхозашка, предприятешка даьржа дола кагий лечкъораш. Къоалашдераш харцбеш бувцара, уж ловргбоаца хьал оттадара хиланза даргдоаца гIулакхаш дац, лечкъораш дара бахьанаши уж дара гIо деш дола хьалаши дIадаьхадац.

КПСС обкомо НГIАССР Госагропромагара хьадийхар боахама доал ца дарца, рузкъа доадеш хиларца, социалистически рузкъа лечкъадарца лоаттабу къовсам дикка чIоагIбелга, моттигашка цу балха бола кулгалхой персональни бехктокхам лакхбелга. ТIахьожама порядкагIа цу дешага шозлагIа хьожаргба.

РСФСР БАХАЧА ДУКХА БЕРАШ ДАЬЧА НОАНОШТА «НАНА-ТУРПАЛ» ЯХА ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Итт а кхы дукхагIа а бераш Iо а даь хьалкхедаьча ноаношта «Нана-турпал» яха орден а луш «Нана-турпал» яха цIи лойла:

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-е ГIОЛЛА:

Абдурахманова Анисата болхлочоа, Ачхой-Мартановски район.

Албогачиева Бексолта Золобана — цIен-нанна, Назрановски район.

Амалаева Аминат Шотаевнана — цIен-нанна, Гудермесски район.

Ахматова Зулайна — «Лермонтовский» яхача совхоза болхлочоа, Ачхой-Мартановски район.

Базгиева Роза Ахмедовнана — цIен-нанна, Ачхой-Мартановски район.

Вешагурова Мухьмада Маккийна — болхлочоа, Сунженски район.

Демишева Зарана — цIен-нанна, Шалински район.

Ильясова Курмана — Шерипова цIерагIча колхоза колхозхочоа, Ножай-Юртовски район.

Магомадова Кокана — цIен-нанна, Шалински район.

Махамаева Эсетана — «Новогрозненский» яхача совхоза болхлочоа, Гудермесски район.

Мунашева Петимата — Ленина цIерагIча колхоза колхозхочоа, Веденски район.

Сакалова Мазай Мотена — цIен-нанна, Назрановски район.

Тутуева Хаванена — Шерипова цIерагIча колхоза колхозхочоа, Ножай-Юртовски район.

Харсиева Доламбика Маккийна — цIен-нанна, город Малгобек.

Цечоева Бауде Хадишата — цIен-нанна, город Малгобек.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель А. ГРОМЫКО.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1987 шера, 9 ноябре.

Нн. А. М. Гамаевна, Р. Г. Григорьянца, Н. И. Крицкева, П. В. Шихалеевна «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо» яха сийлен цIи яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

ГIишлош еча даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо» яха сийлен цIи лойла:

Гамаев Али Магомедовича — Нохч-ГIалгIай цементни завода кхестача пешкий машиниста.

Григорьянц Рудольф Григорьевича — Грозненски мехкдаьтта института доцента, гражданскин промышленнин зданей архитектура кафедра заведующена.

Крицкий Николай Ивановича — Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене № 10 йолча специализированни гIишлон-монтажни управлене электрогазосварщика.

Шихалеев Петр Васильевича — «Кавэлектромонтаж» яхача специализированни треста Грозненски монтажни управлене начальника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

г. Грозный,
1987 шера, 10 ноябре.

Нов. А. Х. Кодзоевна «Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама заслуженни болхло» яха сийлен цIи яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Юрта боахама даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла:

Кодзоев Хьасана Iалаудина — Нохч-ГIалгIай АССР Назрановски района «Октябра 40 шу» яхача совхоза бригадира.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

г. Грозный,
1987 шера, 10 ноябре.

Нов. Х. Х. Оздоевна «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни хьажкIаш кхеер» яха сийлен цIи яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Хадданза а, лакха а хьажкIий хьувкъам хьалкхебелга Iалашдеча доккхий гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни хьажкIаш кхеер» яха сийлен цIи лойла **Оздоев** Хьакима Хьамзата — Назрановски района «Назрановский» совхоза механизированни звеной звеньевойна.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

г. Грозный,
1987 шера, 10 ноябре.

Нн. Л. Н. Мишустинана, С. А. Абдусаламовна «Нохч-ГIалгIай АССР культура заслуженни болхло» яха сийлен цIи яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Самодеятельни художественни творчество дегIакхувлача доккхий гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР культура заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла:

Мишустина Любовь Николаевнана — Сунженски района Ассински культура цIен директора.

Абдусаламов Султан Абдусаламовича — Грозненски района Чечен-Аул яхача она Ассински культура ЦIен ректора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

г. Грозный,
1987 шера, 10 ноябре.

Назрановски района боахамашта юкъе эргаш ба «Назрановский» совхоза къахьегамхой болх. Укх шера хьалкхедаь ялат хIама ца дойташ а ханнахьа а чуийца баьннаб уж. ТIеххоачашъяьй юртбоахама продукци пачхахьалкхенга йохкара планаш. Из толам боаккхаш дика къахьийгачарех ба токарь Гарданов Ахьмад, слесарь-моторист Тохов Мувса, газоэлектросварщик Аушев Хасмухьмад, аккумуляторщик Газдиев Мухьмад, совхоза мехмастерске къахьегаш бола кхыбола болхлой. Шоай декхараш лерттIа цар кхоачашдар бахьан долаш ханнахьа кхашкара балхаш де араьлар юртбоахама техника.

СУРТА ТIА: мехмастерске дикагIбола болхлой (аьрдехьара аьттехьа) Б. Дудургов, С. Пугоев, М. Тохов, М. Газдиев.

Р. АУШЕВА сурт.

Ширдаьннача гIулакхашца—лира къовсам

ДУВЦАРИ ДЕШ ДАРИ ВIАШКАДАГIАЦ

Ийс бIаь совгIа сағ ва Грозненски кога гIирс беча фабрике къахьегаш. Укх тIеххьарча шерашка пачхьалкхен плани тIанийца декхараши кхоачаш ца деш хьайоагIа цун коллектив. Бакъдар аьлча, дIабахача итт бетта товарни продукци арахецарен из маьхалъяккхарен итт бетта заданех низткъа лоархIаьй из, хIаьта нормативно-цIена продукци арахецара пачхьалкхен план 98,5 процент мара кхоачашъьяц, шийн потребителашта договорни декхарегIа дIа ца йохьийташ йисай 683 эзар сом мах бола продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 92,3 процент мара кхоачашъяц цо. лоархIаяц арахецача продукцега дIабода мах лохбара, пачхьалкхенна пайда бара планах.

МалагIа бахьанаш да-теш иштта эсала болх беш хилара? Уж тахкара дукха къахьега дезанзар са. Царех керттердар—предприяте кулгалхоша, общественни организацеша болхлошта идейно-политически атеистически кхетам балара болх тесса бита хилар. Заводе къахьегаш ба эрсий, нохчий, гIалгIай, украинцаш, эрмалой, дагестанцаш, кхыча къамех бола нах. Ханага диллача царна юкъе ба кагий нахи мехкарийи, ханна нийсбенна боккхий нах. Царех хIаравар ше-шийн оамал а сакхетам а болаш ва. Царна юкъе ба динах тешараш, дIаяхача замах юхедиса ийрча гIулакхаш хьаллувцараш а хила тарлу. Долче, доазув а доацаш дукха ба царна юкъе бе беза атеистически кхетам балара болх.

Фуд-теш цу лостамагIа партийни организаце деш дар? — аьнна шийга даьча хаттара жоп а луш, партбюро секретара заместителa Гакаев Хьусен Абдуллаевича аьлар:

— Чот йоацаш дукха болх бу оаха наха атеистически кхетам балара, — аьле сона хьалхашка хьайохк каьхаташа совсаяь папкаш.

Цкъарчоа, цу лостамагIа фабрика партийни организаце беча балха опыт а шерра дIайовзийта йиш хургйолаш чакхдала мег аз дена гIулакх, аьнна, дагадессар сона. Документашка хьажа волавелча сона хийттари долашдари вIаши гаьна дар. ВорхIбархI партийни собрани хиннай фабрике. Цига мел дийца дешаш лоархIам боацаш а дар, эшаш а дацар ала гIертац со. Укх шера 11 июне хиннача собране повестка укх тайпара яр: «Къахьегамхошта идеологически интернациональнни кхетам лулга дIахо а чIоагIдара партийни организаце декхарех». Из тема, таханарча дено дIа ма дехара, актуальни а эшаш а я. Цхьабакъда, вокх собранешка цхьаннахьа а дийца а дац е хьоаха а даьдац болхлошта атеистически кхетам балара, къахьегама дисциплина чIоагIъяра, къахьеганза йоахача доходашца къовсам лоаттабара, «несунашта» никъ дIакъовлара, корта бохабу малараш меларцен алкоголизмацен къовсам лоаттабара дешаш.

Уж дешаш, собранешка дувца ца дезаш тоаденна дий фабрикера гIулакхаш? Лоацца аьлча, цу хьакъехьарча librarian...

Уж дешаш, собранешка дувца ца дезаш тоаденна дий фабрикера гIулакхаш? Лоацца аьлча, цу хьакъехьарча факташа хьахьокхачогIа кхы ийрчагIа хила йиш йоацаш да фабрикера гIулакхаш. Массане а хьаьнала а хьинаре а къахьегаш хьадаьча юкъарча рузкъана тIакхувдар, из лочкъадар Iадата IаьдалагIа къа дац, аьнна хетараш шортта болаш ба укхаза.

Цунах лаьца дукха масалаш доаладу фабрика новкъостий суда председатела, лабораторе заведующе Горшенина Роза Дмитриевнас. Укх шера духхьал нийс бетта лочкъадаь товар арадоаккхаш хьалацарах балхара дIаваьккхав фабрикера бархI сағ. Царех ба обувщикаш Д. Гойгова, К. Товсултанова, Х. Арсанукаева, кхыбараш. Предприятера станок вIашагIа а яьккха, араяккха веннача электрика А. Хасханова гIулакх къоастаде следственни органашка дIаденнад. ХIаьта 21 болхлочоа 20 — 50 сомага кхоачаш гIодаш дийттад. Из даьд новкъостий судо. Иштта бехктохкаме эзаб цо хорта бохабу малараш менна милице е вытрезвителе кхаьча бола дукха болхлой а.

Уж ийрча гIулакхаш фабрике ца хила тарлора, нагахьа санна, партбюрос, предприятерча коммунисташа (уж 77 ва цига) болхлошта идейни, нравственни, атеистически кхетам теларе. Фудоаш цу лостамагIа даьр? — аьнна даьча хаттара жоп а луш, партбюро секретара заместителa Гакаев Хьусена шек а воацаш, аьлар:

— Дукха да оаха цу хьакъехьа даьр, хьажал хьо укх документашка, аьнна, хьалхагIа хьахьекхарел а сомагIа йола папка хьахьалхашка йиллар цо сона. Цу чу да атеизма совет вIашагIйоллараx дола каьхат. Цу совета чувоагIа 7 сағ, царех виъ коммунист ва. Уж ба Н. Колкова, В. Кеварков, Р. Магомадова, Р. Маликова. Атеизма совета хIара члено бе беза болх а къоастабаьб: какгирхошца бе беза болх, бусалба динах тешарех хIаранеца къаьст-къаьста бе беза болх, ХIаьта цу хьакъехьа атеизма совета членаша даь а хIанз деш а хIама дац. Цар деш дар фуд хьажа тIахьожам а боацаш, шоай лоIамагIа битаб уж фабрика партбюрос, кхыметтел цкъа дийгIа а атеизма совете малагIа болх бу хьажара цунга ладийгIадац партбюрос шийн заседане.

Долче, болхлошта атеистически кхетам балара саговта волаш а цуч бала болаш а сағ вацар. Цу хьакъехьа цхьаккха тайпа гойтара агитаци яц фабрика цехашка гуш. Наха юкъе бе безача атеистически балхах йола план, атеизма цхьаккха тайпа уголок, цу темах дола литература дац укхаза. Кхыметтел партбюрос шийн юкъарча плана тIа а хьоахадаьдац болхлошта атеистически кхетам баларах дола дош. Къахьегама коллективашка из лоархIаме болх дIахьолга теркал ца деш дитачоа тара да КПСС Октябрьски райкома пропагандаи агитацеи отдела болхлоша а.

Ца даьр даьд, партбюроси атеизма советои болх бу ала а гIерташ тха беседа чакхйоалача хана тIеххьара сона хьахьалхашка деккар каьхаташ, атеистически темагIа тха коллективе йийшача лекцей списоч я хьона ер, аьнна. Уж лекцеш йийшаяр кхычахьара хьатIабаьхкача лектораша. Царех яр: «Бусалба дин хIанзара идеологически къовсамi», «Бусалба дин Нохч-ГIалгIайчене чуболар», «Iилман бусалба дин» яхараш а кхыяраш а. Уж мацa йийшай? Уж йийшай соахка. ТIаккха предприяте кулгалхоша, иштта цехий начальникаша, партбюро а атеизма совета а членаша, коммунисташа-активисташа соахка а укх шера а йийша лекцеш малагIаш я-теш? Цхьаккха лекци йийшаяц цар. Наьна метталa уж ешалгах-м дувца а эшац.

Иштта цхьаккха тайпа вала да воацаш атеистически кхетам балара болх тесса битарга хьежжа Iалаьмате во я фабрикера къахьегама дисциплина. Укх шера 535 прогул яьй фабрика болхлоша. Духхьал июль бетта болхлоша яь прогул бIаь совгIа я. Прогулаш яьрех ба М. Кайтмесова, У. Исламова, А. Магомадов, Я. Саадаев, М. Борисов, кхы дукха бараш а. Цар массане а цIераш яьха а варгвац. Цар зехьа йоаль балха ха бIаьш сага-деною да. Къахьегамен производственни дисциплина телхаелга, корта бохабу малараш мелалга, тIа-тIа дукхагIа «несунаш» хулга хьадоагIа атеистически, нравственни кхетам балара болх мелбалийтаргара. Долче, из тоабара оарцагIъяла йоагIа КПСС Октябрьски райком.

ТIехьадале а из де деза ха хьатIаэттай.

К. МАГОМАДОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

МАШАР БАХЬАН ДОЛАШ ВIАШАГIКХЕТАР

Боккха лоархIам бола событи санна лерхI дунеи халкъашта юкъерча общественносто Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизар дезде баьхка хинна партейн боламийн викалаш Москве вIашагIкхетар. Цига дакъалаьцар 178 делегаце. Греце Коммунистически парте ЦК Генеральни секретара Х. Флоракиса цу хьакъехьа белгалдаьккхад, социальни прогрессана тIехьа выступленеш еш йолча тайп-тайпарча идеологически течепей сел дукха викалаш цига хилар фуд аьлча, из да «хIанзарча дунеина формировани яра, вай замагIа сийлахь-доккха гIулакхаш карагIдувлара Октябрьски революци дерригдунен исторически лоархIам болаш йолга кхетадар», аьнна.

Москве вIашагIкхетаро тешшаме бакъдир, вай мехка дегIайоагIаш йолча кердалоний процесс социализмагахьа тIаоза безам совбоаккхаш йолга. Иштта аьннад цу хьакъехьа США Коммунистически парте Генеральни секретара Гэс Холла: «Социализм ше шегIа эргайоалаш тоалуш я. Из керда лард йоллаш я дIахо кердача лакхаленашка кхачара. ХIаьта капитализмана структурни кризис, цул совгIа хIанз США финансови капитала уол-стритовски лардаш толхаеш йола биржеви крах а тIаэттай. Социализм шозлагIа садоаккхаш, я, хIаьта капитализма сахадаш латт».

СССР-ерча перестройкан гласностои влияни яьй коммунистически болам чура дегIабоалабара а. 70-гIа шераш чакхдоалаши 80-гIа шераш долалуши «торможене механизм» йолча хана, миштa лархIа йоагIа КПСС политика яхача дешо чIоагIа юхадеттар из болам дегIабоалабелга, Социализма шийн тайпара эталон санна лархIа мегаргIийн советски общество, яхача деша гонахьа дикка ира дебаташ йолаелар — тайп-тайпарча коммунистически партешта юкъе санна, царна шоашта чухь а. Цу дискуссе характера а формана а влияни еш да КПСС ше дукха ха йоацаш дIаяхача шийн балха опытага боккъонца долла хIама теркал а деш самокритично хьожаш хилар, хIаьта иштта тайп-тайпара проблемаш конструктивни наькъагIа къестаеш хилар.

Кхыча парте чурча гIулакхашта юкъе ца гIертара принцип чIоагIа а лелаеш, КПСС-о шийн уйлаши шийна хетари цхьаннена а качдехкац. «Кердача тайпара уйлаш яра тхоай концепци ювцаш, — аьннад вIашагIкхетаре М. С. Горбачева, — тхо вIалла а гIертац нийсадолчун монополи тхоашка кхачийта: тхо тхоаш лохаш а кхыбараш тIахьехаш а да «минин аренах» чакх а даьнна XXI бIаьшеренга — ядерни йоацачен низагIа хьаяь йоацачен адамле гIоргдола никъ цхьана лахара».

Тайп-тайпарча партейн боламийн викалаш вIашагIкхеталга вIаштIехьдаьккхача КПСС инициатива мога а еш, Куба Коммунистически парте ЦК Хьалхарча секретара Фидель Кастрос белгалдаьккхад вIашдухьала латташ хила тарлуш йола, бакъда дуне кIалхардаккхара а наьхен халкъийн кхоане Iалашъяра а тIехьа къовсам лоаттабе кийча йола тайп-тайпара идеологически течененш, общественни боламаш вIашагIтоха дезаш хилар.

ВIашагIкхийттача хана шин дийнахьа вIаши дагабоалаш даьча къамаьлаша чIоагIдир лоархIамеча шин хIамана тIехь цига дакъалоацаш хиннараш цхьа барт болаш болга. Цкъа-дале, хIанзалца ца лаьттача тайпара йолча йоккхийча проблемашта хIанзара дуне дIатIаэттa хилара деша хьакъехьа. ШозлагIа-дале, цига мел хиннараша нийса лаьрхIар дунен кхелашта, цивилизаце кхелашта кхерам тIаэтта, миллионаш болча нахага кхоачаш йола проблемаш ирьяларца бувзабенна кхерам тIаэтта хилар лаьттан тIа айлуш боагIаш хилара хьакъехьара уйла. Из кхерам бахьан долаш дуккха къахьегаш бола нах тохабеннаб.

ВIашагIкхетар чакхдоалача хана М. С. Горбачева белгалдаьккхад: вай мелла тайп-тайпарен башхалонаш йолаши дале а вай вIашагIкхеташ да — хIаьта из бокъонца гуш а да дерригача къамаьлашка хьежача — шин хIамана тIагIолла: вай массане мел леладер къахьегамхой хьашташ бахьан долаш да, хIаьта вай дерригаш мел могар де кийча а да, тIема кхерам дIабаккхара. дунен халкъашта юкъера гIулакхаш тоадара.

КЕРТТЕРА ПРОБЛЕМА СИХАГIА КЪОАСТАЕ

Советски Союзереи ВIашагIкхийттача Штаташкарей герзаш дIададахара дешашта болча специалисташа укх деношка дIайолаяьй ядерни тохкамашта доазув оттадареи юххера а уж совцадареи хьакъехьа йиззача масштабегIа йолча переговорий хьалхара раунд. Уж переговораш — тIеххьарча кIирашка шин мехко хьинаре баьча дипломатически балхах хьахинна хIама да. Ховш ма хиллара, дукха ха юкъе ца йолаш СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Э. А. Шеварднадзе США пачхьалкхен секретарь Дж. Шульц Москве тIа а ийцар цул тIехьагIа цунца Вашингтоне вIашагI а кхийтар.

Переговорашта юкъе дакъалоацараш лаьрхIа ба — эггара хьалхара гIа баккхара хьисапе — ядерни герза лаьттан кIала тохкамаш дара доазув оттадара хьакъехьара 1974 шерарча советско-американски Договоран лаьттан кIалхара ядерни лелхамаш машара гIулакхашта дара хьакъехьарча 1976 шерарча договоран ратификаци е таро лургйола тIахьожам лоаттабергбола эффективни гIулакхаш чакхдахара барт бе. Цар иштта дIадоладергда ядерни тохкамашта дIахо промежуточни ограниченеш елга юххера а де лерхIачунга — уж тохкамаш цIендаь дIададахарга — кхоачадара барт белга а. Цу тайпара барт белга цхьаккха хIаманца нийсде йиш йоацаш лоархIаме да. Ховш ма дий ядерни лелхамаш совцадарах герзий керда системаш кийчъелга соцадара йола эффективни средство хинна дIаотта тарлулга, из хургдар герзаш сихха Iоаделга юхатохара гIулакха юкъе дихьа доккха дакъа.

Советски Союзо из проблема — герзаш дIадахара еррнгача процессе керттеръярех йола проблема — мишта лоархI, дика ховш да. Советски кулгалхоша гIулакхаца дIахьекхад цу даькъе позитивни толамаш даха гIерташ ше хилар: цхьап шераи ах шеран, шийн цхьан оагIорахьара моратори моллагIча ядерни лелхамашта лоаттаьльча юкъа, советски ядерни полигонашка сатем — лаьттаб. Дагадохийта мегаргда, дерригача дунен общественносто бе боагIача тайпара цу конструктивни инициатива мах баьлга.

Дика ховш да иштта, сендухьа кхыча тайпара хьеж цу проблемага Вашингтоне. Американски администрацена керте латтача викалаша цкъа санна дуккхаза яьхад, ударни космически герзий керда тайпаш хьаде лерхIача, цу даькъе ядерни накачка йола лазер а йолаш, «седкъашкарча тIемий» программа кийчъяра новкъа хургдар ядерни тохкамаш совцадар. Цу тайпара «аргумент» кхайкаяьй 9 ноябре Женеве советско-американски переговораш дIайолаяларца дувзаденна президента Р. Рейгана. Рейгана белгалдаьккхад, США «агресси юхатохаргйола средстваш дIахо лохаш хила еза стратегически оборонни инициативага гIолла», аьнна...

Шеко яц ядерни тохкамаш дехкара даькъерча хьалхашкахьа дIадахаро хоадам боллаш гIо де тарлора шин мехка юкъера гIулакхаши герзаш дIадахара кхыйолча проблемай комплекси къоастаяра.

ЦЕНТРАЛЬНИ АМЕРИКА: ШИ ПОЛИТИКА

ДIадахача кIирагIа Никарагуа президент Даниэль Ортеген США президент Р. Рейганеи дIа-юха къамаьлаш даьд американски пачхьалкхений Организаце Центральни Америке машар оттабара наькъах долча дешага уж ши мохк хьажар диаметрально вIашдухьал латтар шин мехка тайп-тайпара долга хьахьокхаш. Регионерча конфликтана юкъера арадовлара никъ Никарагуана гу. тIом соцабарца, региона гIулакхашта арахьара чу ца гIертарца, шоай проблемаш шоашка къоастаяйта хIара мехка таро яларца. Вашингтонах аьлча, цунна хетачох, Центральни Америкера машар бIарччача региона, къаьстта аьлча Никарагуана американски хьисапера «демократи» кач а йоллаш оттабе беза.

Д. Ортега къамаьла ларде лаьттар дар дIахо йодача хана а центральноамерикански пхе мехко укх шера август бетта Гватемале кIал кулгаш яздаь, машара наькъаца барт бара йола соглашени лорзагIа ца йоалийташ кхоачашъе Никарагуа кийча хилар. Р. Рейгана къамаьла ларде лаьттар — из соглашени харцахь а йоаккхаш, бандиташцеи нах боаберашцеи Iаьдал декъара хьакъехьа политически переговораш е езача сандинистски правительство кхоачае гIертилга. Кхыча дешашца аьлча, Никарагуански правительство дIаяккха гIерташ контрасага дайтача довнашта IотIатоха ловш вар Рейган «машаререн» «демократичнии» политически режим.

Никарагуа-м Гватемальски соглашенешка хьежжа мара переговораш е лаьрхIа мича я. Цхьабакъда царна кIал кулгаш яздаьчул тIехьагIа дIаяхача хана а бaькхаб цо массехк практически гIа — къамаш барта доаладара йола комиссии вIашагIъеллай, законни йолча оппозицеца политически диалог е йолаяьй, контрреволюционни гIулакхаш бахьан долаш судаш яьрашта амнисти ялара хьакъехьара а чрезвычайни положени дIаяккхара хьакъехьара а законаш чIоагIдаьд, хIаьта уж кхоачашде доладергда республикана духьалара герзашца кийчъяь агресси сеца йоаллаше а.

М. С. Горбачева дукха ха йоацаш Д. Ортегаца Москве вIашагIкхийттача хана белгалдаьккха ма хиллара, Советски Союзо чIоагIа хам бу мехка къамаш барта доаладара Никарагуа правительства леладеча политически гIулакхий, кхыча мехкашкарча тIема низех мукъайолча регионе чIоагIа машар оттабара тIадерзадаьча конструктивни гIулакхий.

Никарагуара гIулакхаш тоадала йиш йолаш дар США-с цига духьале ца йоре.

Г. ШИШКИН, В. ЧУКСЕЕВ, М. РОМАНЦОВ. (ТАСС).

ЮАР. Наталь яхача южноафрикански провинце тIеххьарча шин бетта къамашта юкъе дIа-хьа дийнача довнех 80 совгIа сағ веннав яхаш, хоам бу ЮАР-е арадувлача «Соуэтан» яхача газето. Цу газета даннегIа дIа-хьа геттара къиза довнаш хиннад цу провинце административни центра — Питермарицбурга райоперча африкански провинцешка. Натале из террор чакхйоах цунна керте латтар дукхача хана деиз Преторе режимаца гIулакх доагIаш хиларца вовзаш волча «Инкатха» яхача военни хьисаперча группировка. Iаьдала заданегIа цу трайбалистски организаце бIухоша антирасистски болама активисташ, южноафрикански демократаш боабу.

СУРТА ТIА: Наталь яхача провинцера Iаьржа цIока дола нах террора духьала баьннаб.

АФП—ТАСС телесурт.

Iилмеи практикеи

КАНАДСКИ НОКХАРИЙ—ЛЮЦЕРНА КХАШКА

Ялх шу хьалха советски нокхарий леладераша Канадера гIа тедаш дола нокхарий дера. ХIанз модз доаккхаш долча нокхарех лоархIача царех мехка цхьайолча районашка люцерна зизаш хьалдузача пайда ийбу.

Нокхараша лаьрххIача контейнерашка Канадера эзараш километраш никъ бир. Специалисташ канадски нокхарий мозий тайп-тайпара лаьттан хьалашка тахка а тахна люцерна ги хьалкхедеча лакха хьувкъам баккха царех пайда ийберг-болаш шоай методаш вIашагIйохка езаш бар.

Саратовна юххерча Ершовски опытни станце лабораторе заведующи В. И. Калинини цун коллегаши эггара хьалха цу тайпарча нокхарашца болх бе безаш бар. Канадера укхаза 750 эзар кокон кхаьчаяр. Цар инкубационни период белгал а яьккха уж люцерна кхай тIа дIа а дига дIа-хьа нийсде дезар.

Цу гIа тедача нокхарех пайда миштта ийбе беза хьахойташ йола информаци яр канадски нокхарий леладераша яйтача инструкцешка, цхьабакъда, из тоъам болаш яцар, цудухьа керттерча даькъе гIалаташ а деш Iомабала бийзар. МоллагIа керда гIулакх дIадоладеча хулача кхоачамбоацарашка хьежа доацаш хьалхарча сезоне нокхараша массаза чуийдаьчул диазза дукхаггIа люцерна ги чуэца таро елар.

Цу тайпара хьокхам тешам болийташ бар, цхьабакъда канадски нокхарий унахцIена тIехье хьа а хулийташ ма хулла дебаде дезар. Цу хана опытни станце болхлошка нокхараш доадеш йолча садоаллача зенерча хIамашца къовсам лоаттабара тешшаме средстваш яцар, хIаьта цу гIулакхо дерригa нокхарий доаде тарлора. Канадцашта, хетаргахьа, унахцIена нокхарий хьадара къайленаш караерзае вIаштIехьдаьннадар: цигара хьаена коконаш лакха дIкал йолаш яр.

Нокхарашта эггара кхерамегIа яр монодонтомераш, птеромалидаш, мелитобии яха зене садоалла хIамаш я. Цу зенерча садоаллача хIамаша, нокхарий люцерна кхай тIа дIа а дига зизаш хьалдиза арадаьлча цар таьлме тIа фу тосс. Иштта нокхарий коконашка цар фуца садоаллача зенерча хIамай фу нийслу.

Кхашкара станце хьачуена коконаш шийн тайпара температура йолча камера чу дIаоттаю, гурахьен-Iайи цу чу хул уж. БIаьстий инкубационни период йолаелча фу дегIааха долалу. Садоаллача хIамай дар нокхарийчул сихагIа ух дегIа, цудухьа коконий запаса лаьрхIа Iойилла корм йиа ца Iеш цар фу а хIалакду. Коконашкара арайоалача хана садоаллача хIамаша шоаш зе ца деш йитача моттиге фу тосс, дIахо нокхарий тIехье хIалаккйир духьа.

Канадски специалисташа, — йоах В. Калинина, — цу тайпара моттигаш нийсъелча коконашка опилкаш чу а тессе инсектицидаш хьалъохк. Цхьабакъда, из вай хьалашка кхоачамболаш дац. Цудухьа оаха садоаллача зенерча хIамашца къовсам лоаттабара опилкашта меттел гIомарах пайда эц. Цо тешшаме духьале ю монодонтомерий, птеромалидий фуна. ГIомарах йизача фильтро тхона нокхарий тIехье хьахилийтара цар вахара боарам лакхбе таро лу. Цхьабакъда, нокхарий фух 20 процент тарга мелитобийяс хIалакду, цу садоаллача зенерча хIаманна гIум новкъа яц. ХIанз тха лаборатори мелитобийяшта дуьхьале ергйола средстваш хьаеш я, сона хетаргахьа, тхо нийсача новкъа да. Ма дарра цунах дувца йиш хургья тха, дерригa тохкамаш даь даьнна царга хьежачул тIехьагIа.

Борис ПОПОВ, АПН корреспондент.

ЛИТЕРАТУРНИ ОАГIУВ

Хашагульгов Iаьла

Маьлха цIей

Даго ше яхар мара де тигац.
ГIойле яй боакхх аз лоаман бухь.
Укхаза даьгIад Тушоле элгац.
Цу чу лаьттай Тушоле юхь.

Iан бIаьстии къастача хана,
бIаьсти йоалача дийнахьа,
укхаза, вай Лоам кхычахьа санна,
цIей дездеш хиннад вайнаха.

Маьлха цIей оалаш хиннад цох, хьаштдий —
Марха, вешта — Тушоле цIей...
Къиноех цIенбале, вIаший гештдий,
бувш хиннаб даьлашта сай...

Дошо кур барче хьалъоттош хиннаб,
синнелах кхеташ хIера саг...
— Малх ший новкъа урхе яьккха баьннаб,
хIанз цо ший дог-са наха сег...

ГIаддахад халкъ даьлага онк денна,
ах шера Iела хьийжав из.
Кхаь бетта моака хьийкхад цар цуина —
шоаш эшош — толийташ цуи низ.

Кхаьбаб Малх, кхаьбаб Марх — кхаьбад марха
Цудухь цо юхадекхаргда.
Сечал фух кхеде низ хургба аьрхIа,
кхашка ялаташ хьувкъаргда.

Малхаца лелаш да герга дуче,
лаьтта мел долчун са да малх.
Хургдац адамаш айпе е уне,
хургдац эрна хьега къа — болх.

Кирал кIайгIа доа дувхар а дувхаш,
Малхага текъаш латт цIувсаг —
наха хайра дола вахар дехаш...
ТIаккха цо кIерамаш хьалсог.

Илли оал фурача мехкараша:
— Хоастам хьона, ва дошо МархI
Цар оаз гаьнна дIахьу луакхераша.
Го боахаш йода маьлха чарх.

Лаьтта мел дола зирхат гуш бола
сийнача сиглен ЕIа ба малх...
— Гаьна бала адамашта, белаI,
Юхе хила, дарбан молхаI

Чакхдоал фурача мехкарий илли.
ЦIувсаго цIина кад дIамол.
Гуш да, синнела раьза ба даьлий.
Барче ягIа Тушоли ел.

ДIайийцаб текъам — адамий дехар.
Даьлаша даькъала бу нах.
Къердама юхьиг: болалу халха
фураIалашца кагий нах.

Малх ше санна, халхара го боахаш,
юха гон тIа ух кагирхой.
ЙоIи зIамига саги — бутти малхи,
мари сесаги — царна лой...

МаьркIаже цIенгахьа бийрзар къоаной,
къоначарна дита шоай цIей.
Чубузача малхо цIиййир ане,
бутт — къаьрзача сагала — кIай.

Сарралца — сахиллалца Маьтлоам тIа
супе ловзар — сакъердам латт...
Цу Iуйкъе хийла зиза доал баь тIа,
гаьний хьалхара чIонак яттI.

ТIОГОВЗАНЧА МОНОЛОГ

ГIалаш еш вар со.
Сона моттар,
айса ю гIалаш ээар шера яхаргья.
Хетар —
тIехьенна эшагья.

Цудухь буллар аз хIара кхера
сай дегIа цIий техе,
сай дега сийг белле.
— КхераI —
моастагIчунга аьле.

ЧIоагIле яр аз сай зIамагIа лийхар,
мотташ, из хилча — хургья вай Лоаме йIаьхий...
ЛийрхIар
хиннадац ма йоахий.

ЧIоагIле-тIехьле ца яйта шоана
доадир моастагIчо цхьан Iуйкъе са бIаргаса...
Шоана
е Хаьне ваьвар со.

Дукха яр са уйлаш, тIо санна...
Хов сона, хIара сага гIулакх — къа е маьл.
Сенна
ду аз хIанз е къамаьл!

Фу пайда ба!
Малав сох кхета!
ЧIоагIле хилча мукъле хургья, хетар сона.
Хета-м
дукха а дар, — сенна!

Сенна хьехоргде-те мел хетар!
Дог довх цо сага, уйлашка лоац бутув ша.
Хатар
доацаш дахалда шо!

Накъаьннай шоана-м са гIалаш...
Гу сона цар чу хIанз жамотт, доахан, вараш...
Халаш,
лай вацар уж яьраш.

Мукъле яр цо ха даьр вай лаьтта.
Из бахьан дехкар цо ахкенаш тIа ший дог.
Атта
вахар-м мукъленах хьог.

АУШЕВ Суламбек

НАНА

Маьлха дуне даа хьогаш,
Нана кхалхар дицлургдац.
Лазар токхаш яьгIа нана,
Хьа сурт сона духьал латт.
Нанас хьесташ санна кIаьда,
Со цхьанне а хьаьставац.
Наьна дар мо боча долаш,
Дош сона цIаккха хезадац,
Ший дезала юкъе ягIаш,
Кхычун нана сона гу.

Из сай нана даьгаухаш
Цо цхьан юкъа ираз лу.
Наьна дараш мо уж кулгаш,
Кхыдараш аз зийнадац,
Царел къахьетаме бIаргаш.
Сона цIаккха хьийхадац.
Новкъостий, шун ноаной сона
Сай яр санна боча хет,
Коа тIа ара бIаргаяйча
Ноаношка аз морашал хетт.

ГУЙРА

Гаьний гIанаш IажагIденна
Лаьтта легаш латт.
Дерриг Iалам моаж а денна
Бесаза доалаш латт.
Сийна сигале къайлаьккха,
Iаьржа морхаш хьувз.
Из шоай баьчча хьалхаьккха
ГIарагIураш йолх.

КIувс мо илла зизай аре
Йисо йоагаьй...
Беркат мехкош дошо гуйре,
Вайцига кхаьчай.
Маьржа яI шо, дега уйлаш,
Оаш хIан витац соI..
Цкъаза хул шо бIаьсти санна,
ТIаккха — гуйре мо...

КОРИГОВА Фона

БЕРАЛ

Мича лел-те са берал,
МалагIча мехка дахад-хьогII
Iадика ца ювцаш сога, алел,
Е са дег чу дIатхьайсад.
МалагIча мехка гIоргъяр-хьогI
Юха а берал бIаргаго.
Ма чехка дIадахар, са берал

Хет из селхан хилча мо.
Ане хоза фаьлгаш дувцаш
Теникаш аз ловзайора.
Бийсан тхьайса уллаш
Мерза гIанаш бIаргагора.
Бакъда тахан сатувсе а аз
Берал юха доагIаргдац.
Из цун хоза йиткъа оаз
Сона кхы юха хозаргьяц.
ХIанз-м ведда-хьидда лелаш
Диъ шу даьнна са воI ва.
Цунга дIаденнад аз сай берал
Цун йиткъа оаз заггIе ек.

УГУРЧИЕВ Азмат-Гири

ЦА ВОАГIАШ МА IЕЛАХЬ

(Яний илли)

Хьо ца воагIаш ма Iелахь,
Са дог доха ма делахь.
Нанна ваха хьо даьлаI,
Дего хержар, ва хьо цаI.

Кхычун коа ма лесталахь,
Кхычун бIарг ма хьесталахь.
Хургья сона цунах чов,
Духхьал сайга хьежар лов.

Цу хьа дына баргаш хезча,
Гаьннар воагIаш сайна вайча,
Тохалу са керахь дог.
ЦIаьхха байлу лувза ког.

Лоалахошка ловзар долаш,
Хьо цаI вар са бIарг тIаотташ.

Везавелар чухь са доацаш —
Дуне дац са хIанз хьо воацаш.

ЦIагIарбарех лечкъаеш
Йоал со хьона палчакх еш.
Сахиларга йоал ца тхьовсаш
Дийнахь-бус хьо дего вувцаш.

Матхал-дукъах бутт хьал баьлча,
Сийсар вай шинне дийццача.
Хьежаш хургья даде йоI
Хье ма лелахь, бабий воI.

Дади соца ловз.

Л. АБДУРЗАКОВА фотоэтюд.

ТАМАШИЙНА КНИЖКА

МоцагIа, дешар вай мехка дарджанза долча хана, хиннад бераш, аз хIанз шоана дувцаргдар. Со цу хана хIаьтта кхувш воагIаш зIамига саг вар. Дас лоамашка тхоай жа доажаде вахийтавар со. Юкъе гIолла Iодоагlаш доккха хи тоатол а долаш, дехьей сехьей баьццара босенаш а йолаш, хоза моттиг яр из. Малхбоалехьарча боса тха жа латтар, малхбузехьа кхы цхьаькха Iул дажар. Цу Iулага хьежа, маьхах оттаваь, са ханнара зIамига саг вар.

Ший жа хьал а лаьхке, кисара книжка хьа а даькхе, баь тIа Iохоьрра из деша. Гаьна даьнна жа нагтахьа хьа а лостадий, юха а деша ховра. КIордадалцца хьежорга топ а кхийсе, баге кIаьдъяллалца зурма а лийкхе, кхы айса фу дергда ца ховш, вусар со. Сагота хетар сона. Хил дехьа а ваьле, цу Iунца хьоашал хотта со велча, хIама хилацар. Сога моаршал юха а дале, ши-кхо дош а кхессе, бIаргаш книжкагахьа дерзадора вокхо. Аз тамаш йора цох: мишта воагIалу зIамига саг дийнахьа сарралца цхьан метте хайна, кIайча каьхата тIа хьежаш. Кхыча къамах саг вар из. Къамаьл хьадача дIаводар со, цунна чIоагIа раьза а воацаш. Цхьан дийнахьа цо леладечун духтIавала лаьрхIар аз.

— Сабардел, — аьлар аз, — ма тамаш йолаш саг ва хьо! Топ кхосса вай, говраш хахка вай, сакъерда вай!

— Сона сагота яц, — аьлар цо, книжка тIера бIарг ца боаккхаш. — Аз чIоагIа сакъерд.

— Мишта къерд Iа из са, гIод хьаьрчача санна дийнахьа сарралца каьхата тIа хьежаш вагIаш хилча? Фу гу хьона цу тIа? Цу тIа-м дац хIама, Iаьржа тамагIаш мара.

— Укхо фу дувц хьона ховре, ишта яхаргдацар Iа, Султи! Аз кхоана дIадувцаргда хьона, се тахан дийша воале. ХIанз дIавала, вита со.

Мух а ена, дIавахар со, кхы цунца хьоашал ца леладе лаьрхIа. Из хьатIавоагIаш ца хилча, со хIана гIерт дIатIа.

ШоллагIча дийнахьа, делкъа ха отташ, ше хьадехьа а ваьнна, хьатIавера из со волча. Гаьна кIал Iо а хайша, хIама йнаь тхо даьлча, волавелар из соца ший къамаьл де.

— Султи, — аьлар цо, — каьхата тIа адамий къамаьл дIаязде йиш я. Тамашийна хIамаш дувцаш хул цхьадола книжкаш.

— Сона хезад из, — аьлар аз, — соахка СибарегIа вигача сагагара тха юрта денадар каьхата хабар. Из деша оаха Тоаркхой-Юртара саг воалавир, лаьрххIа говр-ворда а яхийта.

— Гой, — аьлар цо, — е книжка яздаьр Англе мехкара саг ва. Даниэль Дефо яхаш. Англи яха мохк дунен йстте, боккхача форда юххе улл. Укхо вувц Робинзон Крузо яха саг, цуй тамашийна вахар...

Волавелар сона дувца, волавелар... доккхий фордаш, цар тIа гIолла лела кемаш, эрий яда гIайренаш, акха нах. Робинзон, цун доттагIа ПIаьраска, довнаш — массагIа дар...

Вицвеннача вагIийсар со. Сона мича ховра сайна гуча лоамел дIахо фуд. Е дуне-м доккха хиннадоад, ца ховш а ца гуш а дукха хиннадоад. Сарахьа жа гулде дезача ханна дийца ваьлар из.

Шортта хьал а гIетта, дIавахар со. Цу бус сахиллалца а шоллагIча дийнахьа а уйла еш вар со. Кхы со шийх дIа а ца кхийтта, ше хьавера са новкъост.

— Султи, цамогаш хиннав хьо? — хаьттар цо.

— Хиннавац, — ях аз.

— ТIаккха фу даьд хьона?

— Сога ха яц хьоца къамаьл де, — ях аз, — Уйла еш вагIа со. ВIалла кхетац со...

— Фу уйла я из? Сенах кхетац хьо?

— Со ца кхетар фуд хой хьона: цу зIамигача книжкалга чу из доккха, ткъаь шера хинна хIама Iочу миштта хешад? Цох со кхетаверг-варий Iа?

Сох цецваьннача латтийсар из.

Цо алапаш хьийхар сона. Ши бутт балалехьа хийцца дешаш вIашкадетта а Iомавелар. ТIаккха, дас Iий-мий яххаше, со деша вахар. Советий Iаьдал далале дуккха хьалха дар из. Дуне довза, хIама ха безам эттар чIоагIа. Се баьдеча цIагIа вагIаш санна хетар сона. Арахьа хоза дуне дар, доккхий хIамаш дар.

Аз дийша а дийшар. Петербургерча университете цIихезача профессорий лекцешка ладувгIаш ваьгIар массехк шера. Принц Гамлет, Чайльд Гарольд, Евгений Онегин сайца баьха нах санна бувца а ма Iомавелар. ТIаккха..., аь-аь, байтмал яI! Доладелар из, зунгатий боарз мо хьайра мохк, митингаш, демонстрацеш, революцен трибунаш —

«Сабар ораторащ,
хьога дош да,
нозкъост Маузер».

Дукха хий Iодахад цу хана денз. Дукха дайнад — кхаь Робинзона тоъаргдолаш.

Амма тахан а ю-кх аз цхьан хIамах тамаш: дуне миссел дола вахар, зIамигача книжка чу хошар доккха Iалаьмат дециий? Еций из тамаш?

КОДЗОЕВ Iийса.

ХьунагIа гIолла никъбер.

Х.-Б. ИСРАИЛОВА сурт.

ИБРАХIИМА СОВГIАТ

ДУВЦАР

Хоза йийкха ера ахкан Iуйре. Дог ца Iабаш цIенен боарам боацаш мерзеи дар лоаман довкъашкара хьауха шийла фо. Хьалбоалаш латтача маьлха зIанараша къегайора тхир тIадижа листа буц. Маьчаш Iо а яьха, когаш берзан атагIа IокIалдоладелар бераш. Иштта лоацагIа бар цонашка бода никъ.

Ка бола ялаташ дIадийнача кхашта юхе, гувнаш а долаш, айенна моттиг яр. Цига яр ИбрахIимарна йол хьакха къоастаяь цонаш. Новкъа дехьеи сехьеи, лаьгIо хьекхача миха кIала форд мо теркаш латтар кхаьчача мукхеи кIини кхаш. Тракторийи ялат хьоккхача комбайнийи таташ хьахозар гаьнара. Сихденнадар ялат чуэцара балхаш.

Цонашка дIакхаьчача.

— Жи, Iийса! — аьлар ИбрахIима, — ха дIа а ца йохийташ, сихха болх дIаболабе беза вай. Хий мала хьайна, — хи шуша дIакховдайир цо зIамагIволча вешийга. ТIаккха мангал ги а белла, шоай цонашкахьа дIаволавелар.

ИбрахIима говзача мангалхочо санна хьокхар мангал.

— Из-м сона а ховргдар, со-м цхьа йоккха говзал эшаш болх ба мотташ ма варий из — йоахар Iийсас ши-шийца. Воша кIаьдвалалца сабарде лаьрхIар Iийсас.

«Ховргда-кх тIаккха аз из мишта хьокх». — йоахар цо дагахьа. Цхьабакъда, коч бокъонца тIоадаеш хьоцар даьннадале а, карара мангал Iохецаш вацар вож. Цхьа кес а даьккха юхавийрза воагIар ИбрахIим.

— Сога мангал хьа мича кхоачийт Iа-м, — аьлар Iийсас, цхьа ха яьннача гIолла ше раьза воацилга дIа а хойташ.

— Хьаволле, хIаьта ер ба хьона, дIаэца! Ховргда-кх вайна, Iа фу ду, — аьнна, мангал дIакховдабир ИбрахIима. Майра тIа а ваха, гIадваха бIаргаш къегаш хьайийцар из Iийсас. Тхьовра ИбрахIима из лестабеш атта а шийна булургболаш а хетар цунна из болх. Цхьабакъда, мангал бе а белла из массехказза лостабича, кхийтар, шийна хийттар гаьна долгах. Цо фу ду хьожаш латтар ИбрахIим. Массехк шу хьалха ше эггара хьалха мангал бе белла ди дагадехар цунна. Дас дIа а хьокхаш, цу дийнахьа массехк

Мангала ха тIехйоалаш латтар. Ши кIира совгIа дар ИбрахIима да Къарамсолта ший бригадаца лоам йол хьакха ваха. Механизированни комплексни бригада бригадир вар из.

ИбрахIим вокхагIа вар цIен дезале. Цул зIамагIа волча шин вошаси йишаси доккхал дора шоай вешех, низ болаш, юртарча бераша лоархIаш, сийдеш из хиларах. Школе а дикагIа дешарех цаI вар из. Дас ала ца дезаш, цIенна эшачун йоакхо йора ИбрахIима.

Массехк бежан леладора ИбрахIимар. Царга хьажа а кхоавора из. Iурре доахан а дийтте, ферме балха йодар цар нана Марем, цIенна доал ИбрахIима дора.

Ахкан деношка цхьан сайран уж пхьор дуаш багIаш аьлар нанас:

— Шун да а вац цIавоагIаш мангала ха тIехйоалийтте, аьла вай фу дергда-м хац! Юрта мел вар цонашка мангал хьакха араваьннавар дахача кIирандийнахьа, хIаьта вай-м цхьа паркх а хьекхабац.

— Сагота ма хила хьо, мама! — аьлар ИбрахIима, — кхоана тIеххьара экзамен дIаенна со ваьлча, йол-м ази Iийсаси хьокхаргья вайна.

Iийса ИбрахIимал кхо шу зIамагIа вар. Ший вокхагIа волча вошас из аьлча гIадвахавар из. ХIанзалца йол хьакха вахийтавацар из, зIамига ва, яхаш. Цул совгIа, доаханга валла а тоъал кIордадаьдар цунна. ВоккхагIа волча вешийгахьа а вийрза, сихвенна хьаьттар цо:

— Дукха ваха, са вошилг, Iа бегаш-м бац?

— Бац! — велакъежар ИбрахIим. Йол хьакха атта да, аьнна, хетий хьона? Раьза вий хьо соца ва?

— Даьра ва, — гIадваха уранйккхар Iийса, — хьаштдале бIарчча, ахка-м доаккхаргдар цига, цу Iаьсашта тIехьа ца ада. Шевар велавелар Iийсас аьнначох.

— ТIаккха вай доаханга мала хьожаргва? — хаьттар нанас, — бегаш беш.

— Iалихан хьажа мегаций! — сихвенна жоп делар Iийсас. Со шин ахкан лийннав царна тIехьа, хIанз аргIа Iалихана а я, — пIелг тIахьекхар цо зIамагIа волча вешийна.

— Мама! — йистхилар ИбрахIим, — оаш вохийтаре механизаторий курсашка деша гIоргвар со укх гурахьа, алал вотега.

— Ай, ва ИбрахIим, маршкаш, итт класс йоаккхаргья, яхаш ма варий хьо, хIанз хийцар Iа хьай уйла? — аьлар цецъяьннача нанас, — соахка-м институт ювцаш вар хьо, хIанз из училище мишта дагаехар хьона?

— Тракторист хила безам ба са а соца деша вагIача Ахьмада а, — нана ше яхачунна хьатIайоалае гIерташ хьеставала волавелар ИбрахIим. — Училища яьккхача кIеззига болх а баь, тIаккха безам хуле, дIахо дешаргда оаха.

— Из хьа да цIавеча дувцаргда вай, — кулг лостадир Марема кхы ше фу аргда а ца ховш, — хIаьта хIанзарчоа, — аьлар цо, — экзаменаш дика дIаяла хьажа хьо!

Экзаменаш дIалуш дика толам баьккхар ИбрахIима. Массехк ди даьлча бархI класс яккхарах дола тешал хьайийцар цо. Дешарах мукъаваьннача хьалхарча дийнахье а мангала кийчо е волавелар ИбрахIим. Эг хьекха ирбир соахка денз кулг ца тохаш илла мангал, цун тишденна ко хийцар, йолхьинга керда Iерж еллар, шода кийчдир.

Iуйран сецца бож бетта ферме йодача шоай наьнаца цIагIара арабаьлар уж. Царца цхьана араваьлар Iийсай метта доахан доажаде вода Iалихан а. Юрта йистте дIахьа къасташ нанас аьлар царга:

— Ди лакхделча цIаделлаш, бераш цхьаь да вай. Хьо, Iалихан, дика хьажалахь вай доаханга.

Кес даьккхар цо. Кулгех ахкаргаш даьнна, кIаьдвенна вале а, гIадвахавар из цу хана дас ше мангал хьакха Iомаваь.

ХIанз вешийна бIарахьежаш латташ, цо зийра кIаьнка мангал харцахьа лестабелга. Мангала ко сов лакха лацарах лаьттах чуухар цун бухь, баьца тIагIолла дIаухар дитт. Цунах къа а хийтта, дIатIавахар из, Хьоцар Iоухаш, верригa цIийвенна воаллар Iийса.

— Хьовкхал сога, аз дIахьокх хьона, укханца болх мишта бе беза, — аьлар ИбрахIима. Мангал вешийн бера хьа а ийца, цхьа йоккха говзал йолча, дуккха хIама бIаргадайнача вокхача саго санна хьехар деш, Iомавора цо ший воша мангалца болх бе.

Ди лакхдаллалца чуийнна болх беш даьхкар бераш цонашка. Iийсас дIалаьрхIача, ткъаьннел совгIа кес даьккхадар цар, хIаьта царех диъ-м цун дар.

Сиха чакхдаьлар из ахка. Йол Iалашъеш ваьллача ИбрахIимеи Iийсайи дегIамаш шоколада бесса дийрзадар. Лоамара совхоза доакъар Iалашде ваха цар да Къарамсолта цIавеча цецваьннавар, цIая мара ца езаш хьекха, холаш даь дIаоттаяьр цар йол. Ший йол хьакха езалга дагадоаллаш цIавоагIаш хиннавар из.

Цудухьа раьза вар Къарамсолта берашта. Шозза баха тракторни лафетаца йол цIаера цар. Сайрийна кIаьдбенна, кулг-юхь а дила, хIама даа шевар Iохайча, шийна дагадоаллар даьга дIаала безам хилар ИбрахIима:

— Воти, укх шера механизаторий курсашка деша гIоргвар со, Iа вохийтаре.

Къарамсолта цецваьлар:

— Фу тракторист хургва хьох, хIанз мара бархI класс а ца яьккхача? Атта да моттий хьона трактора тIа болх бе?

— Соца деша вагIа кховнъ кIаьнк а вода, вохийтий Iа со, воти! — дийхар цIаькхаза а ИбрахIима.

— Хац сона-м! — Нанна бIарахьежар да, Iа фу аргда, яхаш, санна.

Марем кхийтар.

— Со-м духьала хургьяц шоана! — аьлар цо. Шоашта бакъахьа хетар де. — Могаргдий хьона Iурре а гIетташ, райцентре аха.

— Могаргда, мама! — гIадвахар ИбрахIим.

— Со духьала вац, аз-м хьо институте вахийта лийрхIадар. Раьза хилар Къарамсолта. — Хьона ишта лой, гIо хIаьта!

Иштта даьца - нанаца барт а баь, юртбоахама механизаци Iомаеча профтехучилище деша аха волавелар ИбрахIим. Цунца цхьана доттагIа Ахьмад а дIаэттар. ДIахо мел деш дешара дукхагIа безам тIабодар ИбрахIима. Бийса яххалца вагIаш хулар из юртбоахама техниках дола тайп-тайпара учебникаш дешаш. БIаьсти йоалаш латтар. Цхьан дийнахьа дикагIа дешаш бола дешархой гул а баь, аьлар училища директора:

— Вай районе юртбоахама кулгалхоша хьалха дIаюв культураш дIае массехк саг вийхав согара. Ший лоIамагIа новкъостал де ваха раьза малав шох?

Кулгаш айдир ИбрахIима а Ахьмада а, царна тIехьа кхычар а.

СалаIа ди мукъа доацаш шоай дешара программа Iомае волавелар ИбрахIими Ахьмади. Царна эшаш йола консультацеш йора хьехархоша. Бутт хьалха дешара цу чакх а даьккха, шоай юртарча колхозе бIаьстан балхаш деча бахар уж. ХьалхагIа мукх, тIаккха баьцададараш дIадувш хилар ИбрахIим. Из болх чакхбаьлча, даьца цхьана колхоза доакъараш Iалашде вахийтар. Цигара цIавеча хийцца трактор лехна Iомавеннавар из.

Гурахьа ИбрахIим юха деша ваха бутт боалаш латтар. Колхоза парткоме кхайкхьога, аьнна, сарахьа саг вера цар наIарга.

— Фуд-хьогI цига хиннар, сенна веха хургва со? — яхаш, дагахьа шийга хаттараш дора цо новкъа воаш.

— Сога кхайкаварий хьо? — хьаттар ИбрахIима парткоме ше чувоаллаше а.

— Кхайкавар! Дика болх ба хьо хьавена! — раьза хилар цунна парткома секретарь. — Укх шера Iа болх дика барах колхоза правлене кара лелаю приемники Сийлен грамотеи хьожаяьй хьона. Раьза вий хьо? — безаме велакъежар из. Юхь тIа велар даьлар ИбрахIима а. Из дагахьа шеквувлар цо аьнначох.

— Раьза хIана вац со? — ийккхар цунга. ТIадоагIача шера аз кхы а дикагIа новкъостал дергда колхоза.

— Долче, хIаьта, ах сахьат даьлча вай колхоза собрани хургья. Цига хьай совгIат дIаэцаргда Iа. Мегаргдий? — велакъежар парткома секретарь вола Исранл юха а.

— Мегаргда, — аьнна араваьлар ИбрахIим.

Цу сайрийна берригача колхозхошта хьалхашка хоаставир ИбрахIим колхоза председатела, цунна хьожадаь совгIат дIаделар. Цул совгIа баьча балхах алапи а делар хулаш воагIача механизатора. Сарахьа собранера цхьана чуболхаш дас аьлар ИбрахIимга.

— Тахан наха хьалхашка вай цIен сий даьккхар Iа. Ишта хила веза дIахо а. ХIаьта нанас гIадъяхарца йоккха торт йир цун сийна.

...Сиха чакхдаьлар ши шу. ТIехдика дешарах цIе диплом хьайийцар ИбрахIима. Цо бокъо лора цунна экзаменаш а ца луш институте деша ваха. ХIаьта ИбрахIима чIоагIо йир эскаре гIулакх де ше тIавеххалца шоай колхозе болх бе.

— ТIаккха, эскаре а хинна, цIавеча, ховргда, — аьлар цо наьнага. — Безам, хуле мичча хана а деша ваха бокъо ма йий са.

— Хьайна дикагIа ховргда хьона — аьлар Марема, — хIанз балха а ухаш, вокха ма хиннавий хьо.

— Мама! — аьлар бархIлагIча классе чуваьннача Iийсас. — ТIадоагIача шера со профтехучилище деша вохийтаргвий Iа?

— ХIа-а! — аьнна елакъежа бIарахьежар цунна нана.

ШАДИЕВ Суртан.

С. МХАРГРДЗЕЛИ

Веларах велхар доал

— ЧанхIоалаш латт квартал, хIаьта вай фабрика массаза санна тIехьаюсаш я. Мичча бесса яь е перестройка е еза, наьха дог ураоттаде деза, — аьлар директора профсоюза председателага.

— Нийса да, — раьза хилар вож. — Фу дар-те делара месячник вай кхайкадича.

— БIарччача бетта делен? — цецваьлар директор. — Дукха дац-те? Цхьан декадагIа кхоачам хургба, аьнна хет сона. Вешта, из а вIаштIехьа дац. Мишта нийсдалийта мегаргда бIарччача 10 дийнахьа фабрика ерригa коллектив елалга. Фу дар-те график оттайича? ЦаIаш хьалхагIа беларгба, тIаккха вожаш. ХIанз керттердар — малагIча декадаца а сенах а деларгда къоастадар.

— Сона хетачогIа, хьалхарча декадагIа дийлача дикагIа хургда, — аьлар профсоюза председатела. — Цу хана бийлал тоъац, къахьегама овсарле лоха хул, план кхоачашъяц.

— КIант ва! — гIадвахар директор, — ма дукха даьтта да-кх хьа керта чу!

АргIанара бутт дIаболалуш хьалха санна талмастта болх беш яр фабрика. Болхлой раьза боацаш, цIимхарбийрза лелар. Уж бIаргабайча директора хоаттар:

— Новкъостий, дела хIана делац шо? Хаций шоана ер делара декада йолга? Цу тайпарча мероприятена юкъе, массане а дакъа лаца деза.

— Со шоллагIча сменагIа бела везаш ва, — озавенна а эхь хеташ а аьлар цхьанне.

— Аз-м селхан велаш шикхо сахьат даьккхад, — аьлар шоллагIчо.

— Сона когаметта бухгалтер Зиночка ел, — аьлар кхоалагIчо.

Ах сахьат а даьннадацар бела довш мел боацараш совещане хьабийхача хана. Массарел хьалха трибуна тIа ваьлар сбыта отдела начальник.

— Директора яхар кхетаде деза вай, — аьлар цо, сих ца луш, — дукха ха я, эшаш йола бийдал фабрике йоаца. Цудухьа цехаш сайца латт. Цунга хьежжа, план а елхаш латт. Цхьабакъда, вай дерригаш а дела леза, тIаккха аттагIа хургда вайна Iилма-техническа прогрессо дIадехараш кхоачашде, дегIаухалга сихде.

Из аьнна ваьлча, аркъалваха велавелар из.

— Ай, вай продукцех-м дерригa дуне дел. Вай дийлад, аьнна, дикагIа ца хуле, вогIа хургдац, — хьаллаьцар цо яхар технически тIахьожама отдела начальника.

Керттерча механико дагадохийтар фабрике латтар къаьна оборудовани йолга а продукци арахецара технологи тишъенналга а. Цхьабакъда, из ишта дале а. дела деза. Цо яхар зале багIача цхьаболча болхлоша хьаллаьцар. Уж загтIе белабелар.

— Фу хиннад?! — цецваьлар директор.

— Мишта фу хиннад? — дистбIаранийккхар зале баьгIарех цаI. — Хьааьннар кхоачаш а деш, делара декадана юкъе дакъа лоацаш ма дий тхо.

Совещани чакхъяьнна массехк ди даьлча, пенаш эгадеш бела болабелар цехашкара болхлой.

— Кердадар хезарий шоана? — яхаш шо-шоайла хеттар цар. — Вай директор балхара мукъа ма валийтавий. ХьагучогIа перестройка яра тIера хиннавац из.

«ОКА»—зІамагІйола автомобиль

Укх тІеххьарча диъ шера автомобилисташа безам а болаш ювц легкови машинай керда моделаш. Из да советски автомобилаш еча керда хувцамаш хуландаь. Цунца дувзаденна модни а хинна дІаэттад «эггара хьалха» яха дешаш. Дукха да эггара хьалха: хэтчбек тайпара кузов, хьалхашкара чархаш моторагара йолайолийта привод, лехкара руль, машина соана тІа пхорагІа оттабу двигатель, машин лотаю электронни система. Уж дерригаш а эггара хьалха доагІаш да «Москвич-2141», ВАЗ-2108, ВАЗ-2109, ВАЗ-1102, ВАЗ-1111 яхача автомобилий кердача (моделашта.

Кердачарна юкъе къаьстта теркам тІаозаш я ВАЗ-1111 («Ока») яха къаьстта зІамигача класса автомобиль. Иштта зІамига машинаш вайцига хІанзалца арахийцаяц. Ераш я цун паспортни даннеш. Хэтчбек тайпара кузов кхо ниІ йолаш я. КхоалагІйола тІехьашкара ниІ йоккха йоаца багажни отделени хьаеллаш я. Из тІехьашкара сиденеш Іоехкача дикка паргІата моттиг лоацаш хул. Хьалхашкара щи ниІ чІоагтІа шера я, тІехьашкарча сиденешка а воагІалургволаш. Хьалхашкарен тІехьашкарен кизгаш цхьацца «дворник» йолаш да. Кхо метр мара йІаьха яц машин, из лоархІаме да городерча хьалашка.

«Ока» тІа оттабаьб ши цилиндр йола четырехтактни карбюраторни двигатель (ВАЗ-2108 яхачун ах мотор) контакт а йоацаш электронни лотаеши газораспределительни механизм йолайолийта цергаш йола оасеи а йолаши ба. Двигатель оттабаьб машина соана тІа пхоарагІа, цо йиш хулийт моторо лоаца моттиг кІезигъяра чотагІа салон шеръе. Двигатела кІал я передачей четырхступенчати коробкеи электровакуумни сцеплении. Моторагара дІайолайолийт хьалхашкара чархаш. Капота кІал я запасни чарх оттае моттиг а.

Двигатель 30 говра низ болаш ба, цун эггара тІехйола массал сахьата 120 километр я. Машина кхоачамболлаш динамични я, городе лелача машинашта юкъе шийн моттиг а лоацаш. Даьча контрольни бустамаша хьахьекхар сахьата 70 километр никъ беш 100 километр никъ бара эш 4,2 килограмм бензин. Бакъда городе лелаш бензин даара чам боккхагІа хул «Окай», хІаьта ялх литрага кхоач доагаду бензин.

Кердача машинах наьха йола уйлаш тайп-тайпара я. Цхьабарий безам бар из мухь кхухьаши нах кхувлаши хилар. Дукха мухь тІаши хилар. Дукха мухь тІабуллалургбий 650 килограмм мара дозал доацача машина тІа? Бакъда, зІамигача машина раьза бараш а ба. Прессе каст-каста гучадувл «кагирхошта йола машин», «къонача дезала йола машин», «машина тІа паргІатта виъ саг хоалургва» яха дешаш. ТІеххьара дешаш-м аргдацар аз: юкъерча лакхача дегІара волча сага тІехьашкарча сидене тІа готта хургья. ХІаьта кхувш воагІача сага из моттиг паргІата хургья.

ХІанзарчоа юххьанца дІакхайкабаьча 3,5 эзар сома маьхо, «Оках» бокъонца къонача дезала машин я, оалийт.

«Ока» кхаь предприяте уйла еш хьаяь я: Волжскии Камскии автозаводаша а Серпуховски мотоциклетни завода а. Керттера конструктори компоновочни решене автори Волжски завод я, хІана аьлча цун ВАЗ-1111 яха индекс я цун. КамАЗ-а инженераша хьайир машина кхестача оатхалий, лехкара кон узлаш, кузова оатхалаш хьаяра технологи а оттайир. Цар аьннадар шоай завода тІалаттача Кама яхача додача хин цІи тилла машинах. ХІаьта цох цІи тиллар «Ока» аьнна. Серпухове гІолла додача хин цІи. Инвалидашта йола мотоколяскаш арахецарга йолаш йолча Серпуховски мотозаводо арахеца йолае мег «Ока».

Ерригача кхаь а заводе производства технологи цаІ я, бакъда серпуховски машин ший къаьстта специфически башхалонаш йолаш а хургья: акселератора рычагаш рула тІа я, кІеззига аьттехьа я тормоза рычага систомен тумблери. Водитела гІанд дІа-хьа хьовзадеш да, цо йиш хулийт веззача оагІорахьа атта дІа-хьа верза. Инвалидашта йолча машина скорость заводо доазув дилла хургья.

«Ока» яха машин арахеца йолаергья ер шу чакхдоалаш. Новкъа дале а, Камски заводерча хьало оттаву мукъайоалча тайп-тайпарча моттигашка кузов вІашагІтоха, сварка е, басар хьакха. Бакъда, еррига операцеш ергья ханна йолчунца а йоацаш, керттерча технонлогегІа. Цхьа шу — цхьа шуи ах шуи даьлча хьалъяь яргья «Ока» арахецара лаьрххІа йола корпус.

Серийни машинаш арахецаргья 20 эзар хІаране Камски а Волжскии заводаша а 10 эзар Серпуховски заводо а. Планаш хано хувцаргья, аьнна, хет. Из ца дой микромитражка рентабельни хургьяц, тІаккха цун мах лакхбе а безаргба. ХІаьта машин эггара дарегІа ца хилийта, аьнна, лаьрхІа ма йий. Цунца ма дий из дукханешта йовзаш хила езилга а. Цу тайпара, хІанз йола цун серя ориентировочни ма йоаггІара яц.

Иштта я «Ока», дІахо а цох дискуссеш еш я.

Дмитрий САСОРОВ,
АПН корр.

ДоттагІлен маршрут

Назрановски районерча наха дика вовзаш ва из саг. Иштта аьлча хетадала мег вокха ва е цІи хеза артист ва из аьнна. Вац. Бакъда, Кабалов Дзибуша беш бола болх кІезигагІа эшац наха, цун деш дола сий а кІезигагІа дац.

Орджоникидзе — Назрань яхача маршрутагІа Кабалова автобус лелаю пхелагІа шу да. Массанешта йовзаш я цун кІай-баьццара бос бола ЛАЗ, Іай а аьхки а ший ханнахьа хьакхоач из автостанце.

Дувца дезац пассажираш лелабеча водитела болх геттара хала хиларах. Атта дац дуккха нах чу багІа автобус лехка, хІаране вахар, хІара саг маьрша хилар водитела кара да. Цудухьа цхьаккха а бокъо яц цун гІалатвала.

Кабалов Дзибуша нахаца дика, Імерза волаш чакхвала вІаштІехьдаьннад. Цун эздел, довзаш ба пассажираш. Дзибуша а бовз Назранера нах. Из дика гуш да, Іуйрийна эггара хьалхарча рейсагІа автобус Орджоникидзе йодача хана цу чу нийсвелча. Студенташ, Орджоникидзе болх беш бола нах, берригаш Дзибушага йистхулаш, цхьацца хаттараш деш хул. ХІаьта цун а да царга дувца хІама, из а ва наьха дагардар довзаш.

Къулбаседа-ХІирий АССР-е йоккхагІа я Орджоникидзера № 1440 йола автоколонна. Яхье хьалхалаттачарца ва водитель Д. Кабалов. Цо кхоачащду ший планови декхараш. Массехк шера нарушени йоацаш хьавоагІаш а ва.

Хала хІама дац вай де дезар, — йоах водитела Кабалова, — духхьал хІаране шийн декхар дизза кхоачащде мара дезац. Тха балха тІа из да — нах минута а гоа ца беш, расписанегІа автобус лелийталга.

Назрановски АТП водитела Тамбиев Мовле Кабалов Дзибушах аьлар:

— Дзибуш сона вовза дукха ха я. Нахаца безаме волаш, культура лакха йолаш водитель ва из. Наькъа тІа машин еха е кхыдола хатар нийсденна хилча цІаккха а тІех варгвац из, эша новкъостал ца деш. Цудухьа укх маршрутагІа къахьегаш болча водителаша дика сий деш ва Дзибуш.

Кабалов Дзибуш хьалха «Электроцинк» яхача Орджоникидзерча эггара йоккхагІа йолча предприятера болхлой лелабаш вар. Балха дІакхувлар цо Назрановски районе бахаш бола нах. Цу хана денз районерча юрташка новкъостий а доттагІий а ба цун. Уж берригаш гулбелар цхьан дийнахьа Дзибуш волча. Из дар Дзибуша саг йоалаеча дийнахьа. Ялх автобус етта баьхкар шоай хІирий доттагІа волча Назрановски районера хьаьший. Доккха ловзар, бокха сакъердам эттар КабаловгІар коа.

ДоттагІлено сийрда доаккх вай вахар. Из закон дегаца кхетадеш ва Орджоникидзе-Назрань яхача маршрутагІа автобус лелаю Кабалов Дзибуш.

Б. ЖАБРАИЛОВ.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

17 НОЯБРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — Футбольни обозрени.
9.20 — «В. И. Ленин. Вахара оагІонаш». Телевизионни дукха сереш йолча фильма премьера. «Революцен га доах». 1-гІа фильм — «Сийлахьеи унзарен дар барайттлагІа шу».
10.30, 16.00, 17.30, 19.45 — «Кердадараш».
16.15 — «Вай дай иллеш». Берий художественни самодеятельноста доакъошхой концерт.
17.00 — «Дии политикиеи».
17.35 — Мультфильмаш: «Яхаш - текъаш вира бакъийг хиннай», «Маматаца хинна хІамаш» (Узбекистан).
17.50 — Поэзе минуташ.
17.55 — «Школа: перестройка проблемаш». СССР просвещене министра заместителца А. Коробейниковцара къамаьл.
18.15 — «Волжски чІоагІале». Телевизионни документальни фильм.
18.45, 23.20 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Шахматех йола дунен чемпионат.
19.05 — Концерт.
19.35 — «Аьрзех илли». Мультфильм.
19.50 — «В. И. Ленин. Вахара оагІонаш». Дукха сереш йолча телевизионни фильма премьера. «Революцен га доахаш». 1-гІа фильм — «Сийлахьеи унзарен дар барайттлагІа шу».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — ТелетІий Москва — Дели.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Малав хьо?» Іилмадовзийтара фильма премьера.
8.35, 9.35 — Географи. 7-гІа класс. СССР хина ресурсаш.
10.05 — СПТУ дешархошта. Юкъара биологи.
10.35, 11.35 — Географи. 6-гІа класс. Африка.
11.05 — «Эрсий къамаьл».
12.05 — Доазол дехьарча фильма экран. «Банкера йоІ» (Польша).
13.55, 23.10 — «Кердадараш».
14.00 — «Юртара сахьат».
16.50 — «Кердадараш» (гІалгІай меттала).
16.55 — «Рябинушка». Концерт.
17.25 — «Нерюнгрера дена каьхат». Телефильм.
17.45 — «Орга» яхача альманаха оагІонашка гІолла» (нохчий меттала).
18.00 — Сергей Залыгин. «Цхьан юкъа кулга йоазув дІа а тетта». Документальни фильм.
18.30 — Тахан — Дунен халкъашта юкъера студентий ди (гІалгІай меттала).
19.00 — «Нохч - ГІалгІайче». Информационни программа.
19.15 — Хоккей. СССР чемпионат. ЦСКА — «Динамо» (Москва). 2, 3-гІей периодаш.
Перерыве (19.50) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Вира бакъийги сапа чопа ахкаргаши». Мультфильм.
20.45 — «Халкъа ашараш».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Лечкъа ара салаІар». Художественни фильм.

18 НОЯБРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Халкъа ашараш».
8.50 — «В. И. Ленин. Вахара оагІонаш». Телевизионни фильм. «Революце га доахаш». 1-гІа фильм — «Сийлахьеи унзарен дар барайттлагІа шу». 2-гІа фильм — «ЧІоагІа баьнача михага низ бенна ха».
11.10, 16.00, 17.25 — «Кердадараш».
16.15 — «ХІана, сендухьа». Бераштa йола передача.
16.45 — «Заманхочун суртсибат». Документальни фильмаш: «Добрянкера крановщица», «ЦІеча такан улувра къамаьл».
17.30 — «...Ялхайтта шу даьннен бокхагІеи».
18.15 — «Деша тІехьа — гІулакх».
18.45, 23.20 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Шоана, ветеранаш». Концерт.
19.45 — «В. И. Ленин. Вахара оагІонаш». Телевизионни фильм. «Революцен га доахаш». 2-гІа фильм — «ЧІоагІа баьнача михага низбенна ха».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Экрана тІа — кинокомеди. «Автомобилах лорале».
23.35 — Шахматех йола дунен чемпионат.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — Іилма - довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Информатикаи вычислительни техникаи лардаш. 10-гІа класс.
9.05, 13.10 — Немций мотт. Іомабу 2-гІа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Астрономи. Малх.
10.35, 11.35 — Юкъара биологи.
11.05 — Музыка тІара фаьлг. «Выставкера сурташ». М. П. Мусоргски.
12.05 — «Хьалхара урокаш. (Шу даьлча)». Телевизионни спектакль.
13.40, 23.05 — «Кердадараш».
13.45 — «Даьхен воІ». Іилмадовзийтара фильм. В. Н. Татищева вахарахи балхахи.
17.00 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
17.05 — «Советски Союзе гІолла». Кинопрограмма.
18.00 — «УнахцІено».
18.30 — «ТелезІий» (нохчий меттала).
18.45 — «Укх бІаьшерен денош». Телефильм.
19.15 — «Нохч - ГІалгІайче». Информационни программа.
19.30 — «Шун дехарех вІашагІкхетараш». Илли оал Б. Дидиговс (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Футболах ловза ца ховш хинна боабашка кІориг». Мультфильм.
20.15 — «Из шоана дулургда».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — СССР Гостелерадио эрсий халкъа инструментий академически оркестра концерт.

19 НОЯБРЬ

РАКЕТНИ БІУНИ АРТИЛЛЕРЕИ ДИ

I ПРОГРАММА

7.00 — Іуйрийнара информационно - музыкальни программа.
7.30 — ТелетІий СССР — США. СССР Лакхехьарча Совета депутатий США Конгресса членашца вІашагІкхетар.
9.00 — «В. И. Ленин. Вахара оагІонаш» Телевизионни фильм. «Революце га доахаш». 2-гІа фильм — «ЧІоагІа баьнача михага низбенна ха».
10.10, 16.00, 17.40 — «Кердадараш».
16.15 — «Эргалонаш: опыти проблемаши». Документальни фильмаш: «Квартира дІоагІаш», «Кхоссавала бокъо».
17.10 — «Флуераш». Фильма-концерта премьера.
17.45 — «Рахьими чоапилги». Мультфильм (Узбекистан).
18.05 — Тахан — Ракетни бІуни артиллереи Ди. Стратегически лоархІам болча ракетни бІун Главнокомандующе, СССР Оборона министра заместитела, Советски Союза Турпал, эскара генерала Ю. П. Максимова къамаьл.
18.20 — ДІалокх дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреата Александр Винницкес (чІондарг).
18.40 — Поэзе минуташ.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Шахматех дунен чемпионат.
19.05 — Балета артистий концерт.
20.10 — «Индира Ганди». Документальни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — ТелетІий СССР — США. СССР Лакхерча Совета депутататий США Конгресса членашца вІашагІкхетар.
Йистедаьлча — «Тахан дунен тІа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Программа «дийкал». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.35 — Халкъа промыслаш. Керамика искусство.
9.35, 12.30 — Испански мотт. Іомабу 1-гІа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори. Япони.
10.35, 11.35 — Биологи. 7-гІа класс.
11.00 — «Автомобилах лорале». Художественни фильм.
13.00 — «Кердадараш».
13.05 — «ТІем тІа духхьал бокхий нах болх». Субтитрашца художественни фильм.
17.55 — «Кердадараш» (гІалгІай меттала).
18.00 — «Къайленех дизза дуне», «Къаьнара Бактри», «Евшан — М. Сикорске буц». Документальни фильмаш.
19.00 — «Нохч - ГІалгІайче». Информационни программа.
19.15 — М. Суконин. Республикански тоникий театра спектакль.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Сен уйла йора циска кІорига».
20.15 — «Ашарий киоск».
20.45 — Документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Доалахьара вахар». Художественни фильм.
23.30 — «Кердадараш».

20 НОЯБРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Бозбуача ученик». Мультфильм.
8.55 — «Дийна Іалам».
9.55, 16.00, 17.25 — «Кердадараш».
16.10 — «Къонахчала кхетамбалар». Художественни фильм.
17.30 — «Эрсий музей». Советски скульптура.
18.00 — «Новатораши консерватораши». БаьцовгІаш хьалкхеяра кердача технологех.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Хьа лехамаш театр». В. И. Немировича-Данченко наьхаташ дешар М. Ульянов.
19.35 — Концертни студе Останкино хьех. Гамзатов Расула иллеш.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Бовзалаш — къона кинематографисташ. Короткометражни художественни фильмаш - дебюташ: «Нескладуха», «Размолвка» фильм-балет.
23.15 — Сайрийнара информационно - музыкальни программа.
00.45 — Шахматех йола дунен чемпионат.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Самарга Іододача метте». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Истори. 4-гІа класс.
9.05, 13.45 — Английски мотт. Іомабу 1-гІа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Литература. И. С. Тургенев. «Дайи берашн».
10.35, 11.35 — Географи. 5-гІа класс.
11.05 — Эрсий халкъа иллеш.
12.05 — «Сага ший вахар». Художественни фильм.
14.15, 22.40 — «Кердадараш».
14.20 — Исторе оагІонаш. «Операция «Терминал». (Постдамски конференцех).
17.55 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
18.00 — Киножурнал.
18.10 — «Ца малар — вахара норма» (гІалгІай меттала).
18.30 — Фильм-реклама.
18.35 — «Кердадахара наькъегІа» (Грозненски ЖБК завод) (нохчий меттала).
19.05 — «Лаьттан йІовхал». Телефильм.
19.15 — «Нохч - ГІалгІайче». Информационни программа.
19.30 — «Мишта ду шоана гІулакх?»
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Храбрец-удалец». Мультфильм.
20.15 — Дзюдо латар. Дунен чемпионат. ФРГ-ра передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Смешной грустный человек». Телевизионни документальни фильма премьера. СССР халкъа артиста Ф. Мкртчяна кхоллама х.

21 НОЯБРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.30 — «Гуйра — дошо хьаса бер». Музыкальни передача.
9.00 — «ДІа-хьа лелара кхерамзле».
9.30 — «Хьасташ».
10.05 — «Он брал Зимний». Документальни фильма премьера. Профессиональни революционерах, советски пачхахьалкхени тІемен деятелах В. А. Антонов-Овсеенкох.
10.15 — С. Рахманинова прелюдеш дІалокх Н. Щербаковс (фортепьяно).
10.40 — «Гаьнарчох а уллуврчох а...» Передача дакъа лоацаш ва «Октябра 50 шу дизара» цІерагІча Львовски производственни объединене расточник.
11.45 — «Массанена а хІаранена а». «Конкурент дІа мишта воанкхаргва?» Удмурдски АССР г. Сарапуле кооперативаш дегІаахара новкъарле ер фуд.
12.15 — «СелаІад» яха халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Портреты Иордании».
12.55 — «ДоттагІле». Телевизионни журнал.
13.25 — СССР фестиваль Инде торжественни хьаеллар. Делера трансляци.
14.30, 17.30, 00.20 — «Кердадараш».
14.40 — С. Ткачева вокальни цикл.
14.55 — Дзюдо латар. Дунен чемпионат. ФРГ-ра передача.
15.25 — СССР фестиваль Инде. Делера трансляци.
17.35 — Мультфильмаш: «Дошо гІа», «Дехкий пачхахьа», «ТІадам», «Хьесташ доггІа хургда», «Хризантемай беш» (Узбекистан).
18.45 — «БаьцовгІай дуне». (Советски биолог Н. И. Вавилов ваьча дийнахьа денз 100 шу дузаш).
18.45 — Шахматех дунен чемпионат.
19.50 — ЦТ экрана тІа духхьашха. «Тха синош кІалхара даха». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Шоаттден сайрийна. «КВН». Московски пачхахьалкхен университетеи Днепропетровски пачхахьалкхен университетеи командай вІашагІкхетар.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.20 — «ГІишлош хьалъелгеи архитектурен». Киножурнал.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Іуйрийнара почта».
9.30 — «Чува пурам лой оаш». Дукха бераш долча дезалий проблемаех йола телевизионни очерк.
10.05 — Дунен художественни культура. «Б. М. Кустодиев. Письмоши дагаахараши». 2-гІа передача.
10.35 — «На Гранатовых островах». Субтитрашца художественни фильм.
12.10 — Телефильм.
12.25 — «Нохч - ГІалгІайчен кІира».
12.35 — Киноочерк.
12.55 — «Папа, мама, со — барттайна дезал». ТІеххьара передача.
13.25 — Лирически концерт (нохчий меттала).
14.05 — С. Есенин. «Песнь о великом походе».
14.30 — Мультфильмаш: «Къонача фатанчах илли», «Ха, дІахьалхашка».
14.55 — «Гаьна яьнна экзамен». Художественни фильм.
16.15 — «Московские новости» яхача газета приз яккхарах фигурни катанех Дунен халкъашта юкъера турнира итогашка.
17.25 — Кагирхошта музыкальни программа.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Дюймовочка». Мультфильм. 1-гІа передача.
20.15 — «УнахцІено».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Исповедь его жены». Художественни фильм.
23.15 — «Кердадараш».

22 НОЯБРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гІуллакх ду Советски Союза!»
11.00 — «Іуйрийнара почта».
11.30 — Перестройкеи культуреи. «Архитектуреи общество». Дакъа лоацаш ба: СССР архитекторий Союза правлене хьалхара секретарь Ю. П. Платонов, СССР Госстроя архитектурах йолча комитета председатель Е. Г. Розанов, Московски архитектурни института ректор А. П. Кудрявцев, г. Москвай керттера архитектор Л. В. Вавакин, РСФСР заслуженни архитектор Ю. Н. Шевердяев.
12.30 — «Ашарий киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцІено».
14.45 — «Ералаш». Киножурнал.
14.55 — Дзюдо латар. Дунен чемпионат. ФРГ-ра передача.
15.30 — «СелаІад» яха халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Терховски оркестраш» (Чехословаки).
16.05 — «Следствие дІахьораш Колобокаш я». Мультфильма премьера.
16.25 — «Кердадараш».
16.30 — «Объектив». «Са Дукхаеза Даьхе». Фотоконкурса итогаш.
17.15 — «Шераш, ноахалаш, иллеш». Музыкальни передача.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — Шахматех дунен халкъашта юкъерча чемпионате.
19.05 — Мультфильмаш: «Лафертова маковница», «Дудка-веселушка» (Белорусси).
19.30 — ЦТ экрана тІа духхьашха. «Капитанага маьре яха». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — СССР фестиваль Инде. Делера передача. Йистедаьлча — дзюдо латар. Дунен чемпионат. ФРГ-ра передача. «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дІаотта!»
8.15 — г. Тула художественни коллективий концерт.
8.30 — «Общежити». Телевизионни документальни фильма премьера.
9.00 — «Классически гитаран искусство». Ленинградера передача.
9.30 — «Эрсий къамаьл».
10.00 — Саратовски студе телевидене программа.
11.00 — Мехка къаман театрий фестиваль. «Кантелетар». Фински пачхахьалкхен халкъий ДоттагІала орден лелаеча драматически театра спектакль (Карельски АССР).
13.00 — «Композитор Фикрет Амиров. Вахара оагІонаш». Телевизионни документальни фильма премьера.
13.45 — Мультфильмаш: «Хьуна наькъахой», «Хоза беш».
14.25 — «СелаІад» яха халкъа творчески телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Портреты из Иордании».
15.05 — СССР чурча гІуллакхий министраца А. В. Власовца вІашагІкхетар.
16.35 — «Дийна Іалам».
17.35 — «Советски искусства оагІонаш. Литературеи театри». Документальни фильм. 10-гІа фильм.
18.45 — «Духхьала оаз». Фильм-концерт.
19.15 — Коний спорт. Сезона итогаш.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Дюймовочка». Мультфильм. 2-гІа передача.
20.15 — Дунен музыкальни культура ганзера. Г. Свиридов. «Патетически оратория».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Россен нІай воа». Художественни фильм.
23.20 — «Кердадараш».

ХЬАМСАРА ЭЦАРХОИ!

№ 14 йолча «Все для шитья» яхача тика тІа (Победа пр. 12) дохкаш да Сире хьадаь портьерни кІада.

Мах — 1 метрах 2 соми 50 кепиги.

Тхо хьеж шуга тхоай тика тІа!

«Промтовары» объединени.

РАДИОПРОГРАММА

17 НОЯБРЬ

6.40 — «Юртара Іуйренаш».
6.55 — Передачай программа.
6.58 — 7.00 — Объявлени. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — «Илли» яхача фольклорни ансамбла концерт.
9.15 — «Госприемка: гІулакхаши проблемаши» (нохчий меттала).
9.30 — 10.00 — «Къона заманхо» (гІалгІай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Ленина хьийхача тайпара ваха а болх бе а бе. за». (гІалгІай меттала).
16.16 — 17.00 — «Шоана, производстве хьалхалаттараш!». Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Объявленеш.

УКВ

19.00 — М. Ташаевай концерт.
19.30 — Инструментальни музыка.

18 НОЯБРЬ

6.40 — «Ферма цІеча уголоке» (нохчий меттала).
6.55 — Передачай программа.
6.58 — 7.00 — Объявленеш Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — «Зама». яхача эстрадни ансамбла концерт.
9.15 — 10.00 — «Илли юххеда». Юрта боахама къахьегамхошта лаьрхІа музыкальни программа.
11.15 — «Болхлой уйлаш» (гІалгІай меттала)
11.30 — 12.00 — Литературни Нохч-ГІалгІайче (гІалгІай меттала).
15.15 — «Цхьан дезале».
15.35 — 15.45 — «Социалистически яхьа дневник».
16.00 — Передачай программа Хаоттам.
16.08 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гІалгІай меттала).
16.15 — «Вахара хьисап — советски».
16.35 — «Юртбоахама знаней радиошкола».
16.45—17.00 — Музыка.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Объявленеш.

УКВ

19.00 — ДІалокх Дудаев Зелимхана.
19.43 — С. Димаев Соната.

19 НОЯБРЬ

6.40 — «Юртара вахар» (гІалгІай меттала).
6.50 — 7.00 — «Юха а увзаш дегІаахар сихдар». Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — Музыка
8.40 — 9.00 — «Ца малар вахара норма».
11.15 — «Патриот» (гІалгІай меттала).
11.30 — «Микрофонаца Грозне гІолла».
11.50 — 12.00 — Реклама.
15.15 — 15.30 — Музыка.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Къахьегама ресурсаш — дегІаахар сихдара ресурсаш».
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Объявленеш.
18.40 — «Вахари дийн», яха радиожурнал (нохчий меттала).
18.55 — 19.00 — Музыка.

УКВ

19.00 — Магомедов Султана дІаоала лирически иллеш.
19.25 — Сайрийнара концерт.

20 НОЯБРЬ

6.40 — «Юртара Іуйренаш».
6.55 — Передачай программа.
6.58 — 7.00 — Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Іилма—производствана».
8.45 — 9.00 — «Лаьттанцара безам». Очерк (нохчий меттала).
11.15 — 12.00 — Композитор Шахбулатов волча хьоашалгІа.
15.15 — 15.30 — «Профсоюзаши вахари».
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Новкъостий оазаш».
17.31 — «ЦІе сийгаш» (гІалгІай меттала).
18.30 — Объявленеш.
18.40 — 19.00 — «Хьона Даймохк саятечун дог» (гІалгІай меттала).

УКВ

19.00 — «Къоначар оазаш». Концерт.
19.30 — БегашІга дола иллеш.

21 НОЯБРЬ

6.40 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
6.55 — Передачай программа.
6.58 — 7.00 — Объявлени. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — «Хано хьалхадоах» (гІалгІай меттала).
10.15 — «Керда обрядаш — вахаре» (нохчий меттала).
10.35 — 10.40 — Музыка.
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — Литературни Нохч-ГІалгІайче.
12.40 — 13.00 — «Боях беш ба халкъа тІахьожамхой» (нохчий меттала).
18.20 — 19.00 — «Музыкальни почта».

УКВ

19.00 — ДІалокх Усманов Іимрана.
19.45 — Халкъара музыка.

22 НОЯБРЬ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Объявленеш. Хаоттам.
8.25 — 9.00 — «Шоана дукха еза ашараш».
11.20 — 12.00 — ДІалокх А. Бадхена кулгалдеча Ленинградски концертни оркестро.
15.15 — 15.30 — Яздархойн хан» (гІалгІай меттала).
16.00 — «Школьни глобус».
16.30 — 17.00 — «Къона сцена» (нохчий меттала).
18.00 — 19.00 — Иллеца доттагІал доячарна лаьрхІа концерт.

УКВ

19.00 — Лирически илле концерт.
19.30 — «Вальсагара вальсага». Концерт.

ХЬАМСАРА РАДИОЛАДУВГІАРХОЙ!

«КЪАХЬЕГАМА РЕСУРСАШ — ДЕГІААХАР СИХДАРА РЕЗЕРВАШ». Иштта цІи йолаш я радио гергача истола гонахьа хургйола беседа. цига республике наьха резерваех эффективно пайда ийбара йолча опытах, из проблема къоастаеча нийслуча кхоачамбоацарех дувцаргда. Передачага ладувгІа 19 ноябре 17 сахьати 16 минути яьлча денз 18 сахьат даллаляца. Передача йолча хана шуи безам бале беседа доакъашхочунга хаттар де йиш я укх телефонашка гІолла: 3.40.98, 3-57-24, 3.47-20.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

ДІАХЬОШ ДА 1988 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТ ЯЗДАЙТАЛГА

Газет язду «Союзпечатъа» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Шера газет яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба. Из кхо ца деш, кхоаненга дехкаш тІехьа а ца доахаш, ханнахьа «Сердало» яздайта шоашта!

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске. ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхана секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12. 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря—2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства—2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64;75, 2-75-78; писем—2-85-64; машинописное бюро—2-89-51; корректорская—2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттен деношка

СФ05413. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3918.